

Riksdagen
Uppteckningar
vid EU-nämndens sammanträden
2020/21:14

Fredagen den 13 november

---

§ 1 Fråga om medgivande till deltagande på distans

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

God morgon, ärade kollegor i riksdagens EU-nämnd!

Jag vill påminna om begreppet kompletterande mervärde, som vi tog upp förra gången. Vi har en ganska diger dagordning. Det som har sagts i utskotten behöver inte nödvändigtvis återupprepas vid dagens sammanträde. Gör gärna lite kortare sammanfattningar, så kan vi nog hålla tidsprogrammet någorlunda hyggligt under förmiddagen!

Kan vi medge deltagande på distans? Jag finner så.

§ 2 Konkurrenskraft – inre marknad och industri
Näringsminister Ibrahim Baylan (deltar via Skype)
Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för
konkurrenskraft – inre marknad den 18 september 2020
Återrapport från informellt ministermöte den 23 oktober 2020
Information och samråd inför videomöte den 19 november 2020

Anf. 2 ORDFÖRANDEN:

Vi hoppas att statsrådet Ibrahim Baylan finns med digitalt.

Anf. 3 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Jag finns absolut med. Jag är ju innovationsminister, så det borde väl funka, eller hur?

Anf. 4 ORDFÖRANDEN:

Tack, Ibrahim, för att du är innovationsminister och kan de digitala processerna! Det är vi extra glada för. Då kan du också medverka till att styra upp våra sammanträden i fortsättningen.

Välkommen till dagens sammanträde! Först har vi en återrapport från mötet i rådet den 18 september 2020 och en återrapport från det informella ministermötet den 23 oktober. Är det någonting som statsrådet vill tillägga?

Anf. 5 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Ordförande! Låt mig börja med att gratulera till den hedervärda utnämningen.

För att gå in på dagens ärenden: Nej, det är det egentligen inte. Vi hade ett videomöte mellan EU:s närings- och inre marknadsministrar. Det ersatte det ordinarie mötet. Det var samma sak den 23 oktober. Då hölls det ett möte som ersatte det informella KKR-mötet. Ni har ju fått skriftliga rapporter, och jag tänkte inte förlänga det hela. Men om det finns några frågor eller funderingar kan jag naturligtvis utveckla vad som sas.

Anf. 6 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar statsrådet.

Vi går vidare till dagordningspunkt 3, Att göra det mesta av återhämtningen: En mer dynamisk, resilient och konkurrenskraftig europeisk industri genom investeringar i den gröna omställningen. Detta är en diskussionspunkt.

Anf. 7 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr ordförande! Diskussionen förväntas handla om hur den europeiska industrin kan göras mer resilient, som det heter, och konkurrenskraftig samt om hur vi genom investeringar i den gröna omställningen kan kombinera insatser för klimatet med att ta Europa ur den ekonomiska kris vi på grund av pandemin fortfarande befinner oss i. Den pågående pandemin har verkligen visat att EU behöver stärka sig på flera områden för att kunna hantera framtida kriser bättre. Jag tror att vi alla kommer ihåg hur EU var lite borta i det initiala skedet i våras. Det var inte bra.

Regeringen anser att ett sätt att göra detta är att försöka diversifiera våra värdekedjor; det visade sig att de var alldeles för sårbara. Det är dock då viktigt att tillägga att vår väg framåt inte handlar om att försöka tvinga företag att ta hem produktion till Europa. EU bör i stället fokusera på att skapa förutsättningar för mer produktion av varor och tjänster i unionen och göra europeiska företag, inte minst små och medelstora företag, till attraktiva affärspartner som kan ingå i produktionskedjor. Detta bör göras bland annat genom satsningar på forskning och innovation som är riktade mot industrin och syftar till att stärka konkurrenskraft och omställningsförmåga, genom att stärka och fördjupa den inre marknaden, genom att värna en öppen handel samt genom att ta täten i den gröna och digitala omställningen.

Herr ordförande! När den här diskussionen var uppe i utskottet fanns det en ganska stor samsyn om att Sverige ska vara en stark röst för öppen handel och en väl fungerande inre marknad. Det tror jag behövs i dessa tider, när det finns så många andra röster, såväl inom unionen som utanför unionen, som argumenterar för protektionism och annat.

För att lyckas med den gröna omställningen behöver Europeiska unionen skapa förutsättningar för våra europeiska företag att utveckla nya klimatneutrala lösningar, bland annat genom att bidra till att skapa marknader för fossilfria alternativ. Här spelar EU en viktig roll när det handlar om koldioxidprissättning, långsiktiga styrmedel, rättsliga ramverk och forsknings- och innovationsinsatser som främjar omställningen till en fossilfri och cirkulär ekonomi. Den återhämtningsfacilitet som nu finns kommer att bli viktig för just investeringar i den gröna återhämtningen. Det är också en av huvudinriktningarna.

Vi menar att fokus först och främst bör läggas på att främja en snabb övergång till ett hållbart samhälle inom områden som fordon, drivmedel och batterier, men även utsläppsnål industri, råvaror och förstärkning av råvarukedjor i den ganska oroliga omvärld vi har. För att EU ska uppnå klimatmålen krävs också ökad produktion av förnybara medel och bränslen samt en ökad och hållbar råvaruutvinning av innovationskritiska mineraler såväl som en utökad och väl fungerande återvinning inom unionen, så att vi inte är så sårbara när det gäller det som krävs för till exempel en storskalig elektrifiering av våra samhällen.

Anf. 8 ORDFÖRANDEN:

Jag tackar statsrådet för gratulationen, vilket jag inte gjorde i mitt förra inlägg.

Anf. 9 LOTTA OLSSON (M):

Vi vill att Green Deal, den digitala strategin och den europeiska industristrategin präglas av en fördjupad inre marknad. Vi vill också att säkerhetsaspekterna i den nya digitala infrastrukturen särskilt betonas och att protektionism motarbetas och frihandel värnas. Här går vi inte emot ministern, men jag vill ändå trycka på för detta.

Jag vill också ta upp något som vi inte haft uppe i näringsutskottet. EU har en viktig roll bland annat vad gäller koldioxidprissättning, långsiktiga styrmedel, rättsliga ramverk och forsknings- och innovationsinsatser som främjar omställningen till en fossilfri och cirkulär ekonomi. Framför allt bör särskilt fokus riktas på att investera i koldioxidinfångning och lagring

som ett viktigt verktyg för att säkra att EU:s gröna omställning går hand i hand med ökad ekonomisk tillväxt. Fokus bör först och främst läggas på att främja en snabb övergång till hållbarhet inom områden som fordon, drivmedel, batterier, utsläppsnål industri och råvaror. Återhämtningsfaciliteten, RRF, kommer att bli viktig för investeringar i en grön återhämtning. För att EU ska uppnå klimatmål krävs en ökad produktion av förnybara material och bränslen och en ökad och hållbar råvaruutvinning av innovationskritiska metaller såväl som en utökad och väl fungerande återvinning.

Anf. 10 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Ordförande! Jag tackar statsrådet för föredragningen. Jag har lite kommentarer till regeringens förslag till ståndpunkt. Vi menar att den bygger lite för mycket på att marknaden fungerar och står för alla lösningar. Vi tycker att det är bra att statsrådet nämner forskning, men jag saknar utbildning i stort som grund för innovation och utveckling. Jag skulle vilja skicka med följande: Både för marknaden och för en bra utbildning som leder till allt det vi vill krävs det en styrning för att det ska fungera.

Anf. 11 ANNIKA QARLSSON (C):

Ordförande! Jag tackar statsrådet för genomgången inför mötet i rådet. Under våren och sommaren var det mycket diskussion om strategisk autonomi och strategisk resiliens. Sverige har drivit på för öppenhet och frihandel, som statsrådet beskriver i sin ståndpunkt. Men vi vet att det bland våra kompisar i EU finns ett gäng som har en lite annan ståndpunkt. Hur kommer det att påverka arbetet framöver? Vi fick ju ett tillägg om att det inte får bli bekymmer för de öppna gränserna. Men hur kommer det att påverka arbetet framöver att vi har lite olika syn på hur autonoma eller resilienta vi ska vara?

Anf. 12 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr ordförande! Jag uppfattar att vi i stort sett är ganska brett överens om inriktningen från Sverige. Dock pågår det, precis som flera av er tar upp, ganska många parallella diskussioner. I en del av dessa, inte minst med tanke på det som Annika Qarlssoon tog upp på slutet, finns det en polarisering och en dragkamp.

När det gäller autonomi eller resiliens är det för oss viktigt att det bygger på den styrka som jag pratade om, nämligen att vi gör de investeringar som krävs för att stärka vår konkurrenskraft. En idé som förfäktas både globalt och inom Europeiska unionen är att vi ska rucka på konkurrensregler och annat för att försöka ge europeiska företag någon form av fördel. Men om alla gör så är problemet att små, öppna och exportberoende ekonomier som den svenska riskerar att bli förlorare. För vår del är det viktigt att föra fram detta.

Herr ordförande! Som svar på frågan från Annika Qarlssoon vill jag säga att det är viktigt att bygga allianser med likasinnade länder och driva på. Jag tycker att det arbetet hittills har varit hyfsat framgångsrikt. Till exempel visar det sig när man tittar på slutsatserna från Europeiska rådet att det är många som är på vår sida när det gäller till exempel frågor om strategisk autonomi. Det betyder inte att vi ska slappna av, utan vi kommer

att behöva jobba på, för det finns, framför allt i de stora länderna, såväl Tyskland som Frankrike, en del tendenser som naturligtvis är oroväckande i detta sammanhang.

Ilona Szatmari Waldau frågade om utbildning. Jag nämner forskning och innovation därför att det finns mycket av gemensam politik och investeringar där. Utbildning är i många stycken nationella frågor och bör också fortsätta att vara det. Det vet jag av egen erfarenhet som tidigare skolminister. Men det är klart att utbildning spelar en stor roll. Det blir inte mycket till forskning och forskningsutveckling om man inte har ett utbildningssystem som håller ganska hög klass. Det är klart att det är så.

När det gäller Lotta Olssons fråga kan jag säga att vi i stora stycken är överens om vad vi bör göra och vad vi bör driva. Jag tror dessutom att rätt hanterat – inte bara inom KKR utan även inom Europeiska rådet, när man nu kommit framåt i diskussionen kring återhämtningsfonden och långtidsbudgeten – och när detta har landat har vi stora möjligheter i Sverige om detta blir inriktningen.

Kan vi hålla detta och fortsätta se till att EU stärks genom investeringar, genom att inre marknaden fungerar väldigt väl och genom att EU inte går in på det som vi ser i andra delar av världen, nämligen protektionism, stängda gränser med mera, tror jag faktiskt att detta kan bli riktigt bra för Sverige och för svenska företag. Vi har nämligen många bra saker som vi kan bidra med. Det svenska näringslivet ligger väldigt långt framme. Det ska vi vara stolta över. Det innebär inte att vi ska stå stilla. Men vi ska vara stolta och verkligen försöka vara aktivt med i fråga om detta.

Vi försöker alltså hålla denna kurs. Jag hoppas och tror att vi i stora stycken kommer att få gehör för vår syn på sakernas tillstånd, särskilt om det dessutom visar sig att vi får höra andra toner från andra sidan Atlanten under kommande år.

Anf. 13 LOTTA OLSSON (M):

Herr ordförande! Jag skulle gärna vilja ha med ett förtydligande om att ett särskilt fokus riktas framför allt mot att investera i koldioxidinfångning och lagring som ett viktigt verktyg för att säkra EU:s gröna omställning och att det går hand i hand med ökad ekonomisk tillväxt. Jag vill särskilt betona detta och att det kommer med, om inte ministern specifikt tar med det i sin framställning.

Anf. 14 AMANDA PALMSTIERNA (MP):

Herr ordförande! Jag tackar ministern för redogörelsen.

När det gäller koldioxidinfångning och lagring vill jag understryka att vi i första hand behöver jobba med utsläppsminskningar. Sedan behöver vi också ha koldioxidinfångning och lagring. Det ena får inte störa ut det andra, utan båda ska finnas där. Det finns också naturbaserade klimatlösningar till en lägre kostnad som är mycket effektiva.

Anf. 15 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Anledningen till att jag inte nämnde det är att vi sällan brukar föra fram någon enskild teknologi på detta sätt. Det är en sak som vi själva investerar i, och det är en sak som flera andra europeiska länder investerar i och som också Europeiska unionen för fram.

Som vi har diskuterat tidigare behöver vi nog använda oss av alla teknologier om vi ska lösa detta problem. Först och främst en övergång till det som inte använder fossil energi. Men vi vet samtidigt att vi kommer att behöva annat.

Jag ska som exempel ta cementindustrin som är inriktad på att försöka hitta lösningar som är koldioxidneutrala till exempel genom att lagra koldioxid eller till och med använda den i en framtid när teknologin också är kostnadseffektiv, alltså att man inte bara lagrar koldioxid utan faktiskt också kan använda den – det som kallas CCUS på engelska. Jag har inga problem att föra fram att även detta skulle kunna vara en del av lösningen.

I den budget som vi lade fram i riksdagen förra året finns detta också med som ett av de områden som vi satsar på nationellt. Och det är klart att vi inte har någonting emot att EU också gör det. Men precis som det fördes fram handlar det i längden om att vi måste hitta teknologier som innebär att koldioxid inte släpps ut. Det går nämligen inte att i längden fortsätta på det sätt som vi har gjort.

Min syn på detta, Lotta Olsson, är att jag är nästan helt säker på att det land eller de länder som ligger ganska långt fram i fråga om detta har mycket att vinna på detta ekonomiskt i form av ekonomisk tillväxt och i form av nya gröna jobb. Omställningen är inte en motsättning till jobb och tillväxt. Detta är för mig som näringsminister i Sverige kanske också den absolut klokaste ekonomiska strategin framåt.

Anf. 16 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar statsrådet för förtydligandet.

Jag finner att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 4, Övriga frågor. Detta är en informationspunkt. Vi börjar med punkt 4 a, 2020 års rapport från SME Envoy Network till konkurrenskraftsrådet.

Anf. 17 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr ordförande! Jag hade inte tänkt säga så mycket om detta. Men om ni vill kan jag naturligtvis säga en hel del.

Anf. 18 ORDFÖRANDEN:

Statsrådet behöver definitivt inte säga en hel del. Om statsrådet anser att vi är informerade i ärendet behöver han inte säga särskilt mycket mer utan kan hålla sig till planen.

Anf. 19 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Detta är informationspunkter, och jag kan naturligtvis informera EU-nämnden om så önskas om detta. Men jag hade inte tänkt göra det.

Anf. 20 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för denna information.

Vi går vidare till dagordningspunkt 4 b, En ny konsumentagenda. I vanliga fall är civilminister Lena Micko ansvarigt statsråd, men näringsminister Baylan föredrar frågan här i EU-nämnden. Vill statsrådet säga något om detta?

Anf. 21 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):
Även här kan jag säga en del om ni vill.

2020/21:14
13 november

Anf. 22 ORDFÖRANDEN:
Vi tackar för det.

Vi går vidare till dagordningspunkt 4 c, Arbetsprogrammet för det inkommande ordförandeskapet. Det är också en informationspunkt. Vill statsrådet komplettera någonting?

Anf. 23 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Den portugisiska delegationen avser att redogöra för sina ordförandeprioriteringar på inre marknads- och industriområdet. Men eftersom dessa prioriteringar ännu inte har offentliggjorts har vi inte så mycket mer information i dagsläget utan jag återkommer gärna senare.

Anf. 24 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar statsrådet Baylan för denna information och för närvaron i dag och tillönskar en trevlig helg. Vi hoppas att mötena går bra framöver.

§ 3 Konkurrenskraft – rymd
Statsrådet Matilda Ernkrans (deltar via Skype)
Återrapport från videomöte den 29 maj 2020
Information och samråd inför videomöte den 20 november 2020

Anf. 25 ORDFÖRANDEN:

Välkommen till dagens sammanträde, statsrådet Matilda Ernkrans!

Vi går raskt in på dagordningen och börjar med dagordningspunkt 1, Europas roll i den globala rymdekonomin. Detta är en diskussionspunkt.

Anf. 26 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Ordförande! Jag tackar för EU-nämndens tålamod med omstart, nya datorer och så vidare. Jag ska försöka att raska på så att vi tar igen tiden.

Vid konkurrenskraftsrådets informella videokonferens om rymden den 20 november kommer en riktlinjedebatt på temat Europas roll i den globala rymdekonomin att äga rum. Det tyska ordförandeskapet har presenterat ett diskussionsunderlag inför åsiktsutbytet som till största delen bygger på de rådsslutsatser som ordförandeskapet tidigare presenterat och som behandlar riktlinjer för den globala rymdekonomin ur ett europeiskt perspektiv.

EU-nämnden har under den gångna veckan fått rådsslutsatserna för skriftligt samråd, och ett antagande av rådsslutsatserna skedde i onsdags efter genomfört skriftligt samråd med nämnden. Det skedde i en skriftlig procedur med rådet eftersom den informella videokonferensen inte formellt kan anta rådsslutsatserna.

I diskussionsunderlaget inför den riktlinjedebatt som ska äga rum på konkurrenskraftsrådet den 20 november lyfter det tyska ordförandeskapet fram aspekter som inkluderar den europeiska konkurrenskraften på rymdområdet och rättvisa förutsättningar för konkurrens på internationella marknader genom multilaterala diskussioner på olika områden. Det kan till exempel handla om standardisering och regler för rymdtrafikledning, utformning av internationella finansieringsinstrument och internationella handelsregler eller skydd av intellektuella rättigheter inom rymdverksamhet.

Det tyska ordförandeskapet lyfter i underlaget fram behovet av förstärkning av samarbetet inom europeisk rymdverksamhet mellan EU, Esa och medlemsstaterna utifrån deras respektive roller och ansvarsområden men även finansieringsmöjligheter för nystartade företag samt små och medelstora företag som arbetar med rymdverksamhet och cybersäkerhet i rymdinfrastrukturen.

Vid överläggningen med utbildningsutskottet den 5 november 2020 angav regeringen att ståndpunkter kring rådsslutsatser om riktlinjer för den globala rymdekonomin ur ett europeiskt perspektiv skulle vägleda regeringen inför riktlinjedebatten. Efter genomfört skriftligt samråd med EU-nämnden har nu Sverige ställt sig bakom rådsslutsatserna, som anger behov av insatser på olika områden för ökad europeisk konkurrenskraft på rymdområdet.

Regeringen avser därför att vid åsiktsutbytet den 20 november utgå från de ställningstaganden som lyfts fram i rådsslutsatserna. De ståndpunkter som regeringen föreslår är därför att

- rymdverksamhet i enlighet med den internationella rymdstrategin bör bedrivas utifrån ett helhetsperspektiv där nyttan för samhället står i centrum samtidigt som Sveriges säkerhet säkerställs
- Europa arbetar gemensamt för att öka sin konkurrenskraft på rymdområdet
- Europa bidrar till att genom multilaterala diskussioner främja rättvisa förutsättningar för konkurrens inom den globala rymdekonomin
- samarbetet inom rymd mellan EU, Esa och deras respektive medlemsstater förstärks med beaktande av deras respektive roller och uppgifter
- den delade kompetensen mellan unionen och medlemsstaterna i frågor om säkerhet och medlemsstaternas exklusiva kompetens i frågor om nationell säkerhet respekteras
- behovet av autonomi för europeisk rymdverksamhet inte uttrycks så strikt att samarbetet med strategiska partner försvåras eller omöjliggörs.

Med detta är jag beredd att svara på frågor.

Anf. 27 ANNIKA QARLSSON (C):

Ordförande! Tack, statsrådet, för föredragningen!

Vi har ingen annan ståndpunkt, men när det gäller den sista punkten skulle jag vilja höra om det även i dessa sammanhang finns olika krafter som skulle kunna hota detta. Eller råder det stor enighet om att det behövs strategiskt samarbete med partner utanför EU?

Anf. 28 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Ordförande! Jag skulle vilja svara så här: Det är viktigt att vi har denna ståndpunkt och att det här är det som jag kan framföra under riktlinjedebatten under mötet just för att det finns lite olika syn på detta. Det är någonting som vi också gemensamt har markerat när det gäller rymdförordningen, som har hanterats i utskottet och i EU-nämnden tidigare. Under denna riktlinjedebatt kommer inte rymdförordningen att hanteras, men det är viktigt att vi har med denna ståndpunkt så att vi kan hålla i det vi har sagt sedan tidigare. Så skulle jag vilja svara på detta.

Anf. 29 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 2, Europeisk rymdpolitik – förberedelser för rymdrådet. Detta är ett informationsärende.

Anf. 30 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Ordförande! Ministerrådet förväntas förbereda det rymdråd där medlemsstaterna i EU respektive Esa möts för diskussion som äger rum strax efter konkurrenskraftsrådet den 20 november. Enligt tillgänglig information kommer det i ministerrådet endast att ske en presentation av dagordningen inför rymdrådet. Sverige avser inte att framföra någon stånd-

2020/21:14
13 november

punkt gällande dagordningen.

Anf. 31 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar statsrådet för informationen och noterar denna.

Därmed var statsrådets närvaro vid dagens EU-nämndssammanträde avslutad. Trots tekniska malörer utvecklades det här till en trivsamtillställning. Jag tillönskar statsrådet en trevlig helg.

Anf. 32 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Tack, herr ordförande! Trevlig helg.

§ 4 Utrikes frågor – försvar
Försvarsminister Peter Hultqvist (deltar via Skype)
Återrapport från videomöte den 16 juni 2020
Återrapport från informellt ministermöte den 26 augusti 2020
Information och samråd inför videomöte den 20 november 2020

2020/21:14
13 november

Anf. 33 ORDFÖRANDEN:

Vi börjar med återrapport. Är det någonting som statsrådet vill kommentera?

Anf. 34 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Ordförande! Vid försvarsministermötet den 16 juni diskuterade vi EU:s militära insatser och träningsmissioner, försvarsinitiativ och samordning av resurser i pandemins spår. Vid mötet lyftes betydelsen av den strategiska kompassen för inriktningen av EU:s säkerhets- och försvarssamarbeten upp. Ministrarna betonade också vikten av att få den europeiska fredsfaciliteten på plats samt vikten av samarbete med partner inklusive tredjelandsdeltagande i Pesco och att tillräckliga resurser avsätts för säkerhet och försvar. Därtill uttryckte flera medlemsstater en förhoppning om att EU:s militära insatser och träningsmissioner snarast återtar full kapacitet efter pandemin.

Anf. 35 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för återrapporten.

Vi går vidare till dagordningspunkt 3, Den strategiska kompassen. Detta är ett diskussionsärende.

Anf. 36 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Detta gäller den strategiska kompassen, som rådet i juni 2020 fattade beslut om att ta fram. Kompassen ska bidra till att ge politisk vägledning för den fortsatta utvecklingen av EU:s säkerhets- och försvarssamarbeten. Som ett första steg har EU:s utrikestjänst på basis av inspel från medlemsstaternas militära och civila underrättelsetjänster tagit fram en hotbildsanalys. Hotbildsanalysen ger en bild av trender, utmaningar och sårbarheter på kort och medellång sikt. Ministrarna förutses diskutera hur hotbildsanalysen ska omsättas i det fortsatta arbetet med den strategiska kompassen.

Regeringen stöder utvecklingen av en tydligare politisk inriktning för europeiskt säkerhets- och försvarssamarbete och välkomnar därför arbetet med kompassen. Hotbildsanalysen bedöms utgöra en god grund för det fortsatta arbetet med den strategiska kompassen. Regeringen välkomnar ett 360-gradersperspektiv som inbegriper utmaningar vi ser såväl i Sveriges närområde som i EU:s södra grannskap.

Regeringen understryker att både säkerhets- och försvarspolitiska aspekter bör beaktas i arbetet med den strategiska kompassen. Den strategiska kompassen bör omfatta både ett insatsfrämjande och ett förmågeutvecklande perspektiv.

Regeringen avser även att framhålla att hela EU:s verktygslåda bör nyttjas genom en integrerad ansats där både civila och militära medel används och civil-militär samverkan främjas. Därutöver är det angeläget

att bemöta hybridhot, där användande av EU:s olika instrument kan spela en viktig roll i ett säkerhetspolitiskt landskap som alltmer präglas av komplexa hot och utmaningar.

Regeringen kommer även att fortsätta betona vikten av att stärka EU:s och dess medlemsstaters förmåga att hantera hot och utmaningar på ett sätt som inkluderar samarbete med strategiska partner. Det är viktigt att särskilt framhålla vikten av den transatlantiska länken och förmågan att samarbeta med strategiska partner, då covid-19 återigen aktualiserat diskussionen om EU:s strategiska autonomi.

Anf. 37 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Ordförande! Tack, statsrådet, för föredragningen!

Jag vill, som jag brukar göra när vi pratar om militärt samarbete inom EU, påpeka att Vänsterpartiet värnar den svenska alliansfriheten och att vi anser att säkerhets- och försvarspolitiskt samarbete kan försvåra denna alliansfrihet. Vår grundinställning är att försvarsarbetet och försvarssamarbetet inom EU inte ska fördjupas, och vi menar att regeringen ska motsätta sig alla förslag som leder i den riktningen. Det vill jag anmäla som en avvikande ståndpunkt.

Anf. 38 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Ordförande! Jag tänkte bara nämna vad vi i SD brukar anföra i de här sammanhangen. Vi motsätter oss att unionen bygger upp en egen, oberoende operativ förmåga, att man skaffar en egen EU-armé eller en militär organisation. Vi står däremot bakom det permanenta strukturerade samarbetet när det gäller till exempel förmågeutveckling.

Anf. 39 ORDFÖRANDE:

Jag noterar då att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning, med en avvikande ståndpunkt anmäld från Vänsterpartiet. Jag har inte hört något från Sverigedemokraterna i sammanhanget. Vill du förtydliga det, Sven-Olof?

Anf. 40 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Vi har ju en avvikande ståndpunkt sedan tidigare. Jag tror att det var den 16 juni. Annars kan vi ta det jag just anförde. Det är samma lydelse.

Anf. 41 ORDFÖRANDE:

Då noterar vi två oliklydande avvikande ståndpunkter anmälda från Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet.

Då går vi in på punkten 4, Strategiska översynen av Pesco. Detta är också en diskussionspunkt.

Anf. 42 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Den strategiska översynen av Pesco har pågått under 2020. Syftet med översynen är att utvärdera vad som fungerat bra och vad som kan utvecklas vidare. Vid mötet förväntas ministrarna diskutera Pesco och den översyn som har gjorts. I anslutning till mötet förväntas rådet även anta rådsslutsatser om översynen av Pesco genom ett skriftligt förfarande.

Utfallet av översynen sammanfattas i ett annex till rådsslutsatser, vilken ska överlämnas till EU-nämnden.

2020/21:14
13 november

Regeringen välkomnar den strategiska översynen av Pesco och arbetet med att effektivisera och implementera samarbetet. Regeringen har under översynen betonat och avser vid FAC att fortsätta understryka vikten av fokus på implementeringen. Det är viktigt att uppnå konkreta resultat vad gäller både förmågeutveckling och operativ effekt för EU-insatserna. Regeringen stöder också åtgärder om att effektivisera rapporteringskraven så att fokus kan ligga på genomförande.

Vid försvarsministermötet avser regeringen att fortsätta understryka att samarbete med strategiska partner utgör en viktig del i att stärka europeisk säkerhet och förmåga. I och med att rådet den 5 november antog rådsbeslutet för deltagande av tredjeland avser regeringen nu att stödja och verka för att dessa bjuds in i och deltar i Pescoprojekt.

Vad gäller rådsslutsatserna anser regeringen att de på ett bra sätt sammanfattar de diskussioner Pescomedlemsstaterna haft under 2020 om översyn av Pesco. Regeringen avser att rösta för ett antagande av dessa.

Anf. 43 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Ordförande! Tack, statsrådet, för föredragningen!

Även här vill jag anmäla en avvikande ståndpunkt eftersom Vänsterpartiet inte har ändrat åsikt när det gäller Pesco utan fortfarande menar att Sverige ska lämna samarbetet inom Pesco.

Anf. 44 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Herr ordförande! Tack, försvarsministern, för föredragningen! Till skillnad från Vänsterpartiet tycker vi moderater att Pescosamarbetet är bra och nyttigt.

I går kom det information om att det fanns utkast till rådsslutsatser om Pesco från Försvarsdepartementet på kansliet, men med sekretess. Samtidigt har vi det på oss att vi ska jobba hemifrån, och då blir det lite svårt att ta del av det. Därför vill jag fråga försvarsministern om detta med tredjeland. Kan försvarsministern och regeringen garantera att företag som BAE Systems Hägglunds, Bofors och GKN, som är verksamma i Sverige, kan delta i Pescoprojekt och få finansiering via EDF?

Anf. 45 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Ordförande! Jag har bara en kommentar, ingen avvikande ståndpunkt. Det är positivt att frågan om tredjelandsproblematiken och strategiska partner utanför EU har lösts, men jag vill ändå uppmana regeringen att tillsammans med försvarsindustrin bevaka frågan och även fortsättningsvis kontrollera att inte svensk försvarsindustri diskrimineras utan att man lever upp till de åtaganden man har gjort.

Anf. 46 ANNIKA QARLSSON (C):

Ordförande! Tack, statsrådet, för genomgången inför rådet!

Det är oerhört välkommet att det nu är klart, om jag har förstått det hela rätt, att avtalen kring tredjelandsdeltagande inom Pesco är på plats. Det är oerhört värdefullt eftersom vi har ett par sådana samarbeten som är helt avgörande för vår säkerhet.

Jag hade samma fråga om bolagen, om det bara gäller statliga bolag eller om detta är möjligt även för privata bolag.

Anf. 47 ORDFÖRANDEN:

Innan jag lämnar ordet till statsrådet Hultqvist vill jag bara förtydliga att detta är en diskussions- och beslutspunkt.

Anf. 48 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Tack så mycket för frågorna! När det gäller Pesco har hela idén från vår sida och hela det arbete vi lagt ned under den långa tid som förhandlingarna pågått gått ut på att svenska företag som bedriver försvarsproduktion men som ägs av utländska intressen ska kunna delta i Pescoprojekt utan att det förekommer diskriminerande villkor i sammanhanget. Dessa företag ägs av utländska, privata intressen.

Vi har i dag kunnat konstatera att det inte finns regleringar i de nya förslagen som diskriminerar svenska företag som har moderbolag utanför unionen. Det var det som var själva poängen att nå fram till. Vår bestämda bedömning är att BAE-företagen och GKN är sådant som är okej för deltagande i både Pesco- och EDF-sammanhang.

Vi tror inte att det nu går att komma längre i de diskussioner som rör dessa regelverk. Det har gjorts ett ordentligt, omfattande arbete där vi har nått så långt vi kan göra i det här sammanhanget.

När det sedan gäller att bevaka de här frågorna är detta naturligtvis ett viktigt intresse för departementet och regeringen. Vi kommer självklart att fortsätta följa detta väldigt nära.

Det är också viktigt att man nu tar chansen att gå in i olika typer av projekt för att på det sättet etablera praxis i dessa sammanhang. Det gäller alltså att själv flytta fram positionerna och lägga ribban för hur detta ska fungera i praktiken.

Så här långt är vi dock nöjda. Det är bra att vi nu får ett beslut och kan komma vidare med praktiskt arbete.

Anf. 49 ORDFÖRANDEN:

Då konstaterar jag att det finns stöd för regeringens här både redovisade inriktning och redovisade ståndpunkt, med en avvikande ståndpunkt anmäld från Vänsterpartiet.

Anf. 50 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Kan vi säkerställa att vi i samrådet har fått mandat att rösta ja till rådsslutsatserna om den strategiska översynen av Pesco?

Anf. 51 ORDFÖRANDEN:

Svar ja.

Då går vi in på punkten 5, Övriga frågor.

Anf. 52 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

I anslutning till rådmötet kommer Europeiska försvarsbyråns styrelsemöte i försvarsministerformat att hållas. Mötet, som hålls digitalt, förväntas behandla Edas budget för 2021, byråns treåriga

planeringsramverk och första rapporten från den koordinerade försvarsöversynen, CARD.

2020/21:14
13 november

Anf. 53 ORDFÖRANDEN:

Då var det avslutning för försvarsministern på det här EU-nämndssammanträdet. Jag tillönskar försvarsministern en trevlig helg och ett bra videomöte.

§ 5 Utrikes frågor

Utrikesminister Ann Linde (deltar via Skype)

Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för utrikes frågor den 12 oktober 2020

Information och samråd inför videomöte i Europeiska unionens råd för utrikes frågor den 19 november 2020

Anf. 54 ORDFÖRANDEN:

Då hälsar vi utrikesministern välkommen till dagens EU-nämnds-sammanträde. Vi börjar med återrapport från rådsmöte den 12 oktober. Finns det någonting att kommentera där?

Anf. 55 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Herr ordförande! Nej, inte utöver den skriftliga rapporten.

Anf. 56 ORDFÖRANDEN:

De skriftliga rapporterna är ju hemliga numera. Det är ingen som kommer att få tillgång till dem för närvarande eftersom alla befinner sig på hemmaplan. Var det alltså någonting som ni kände att ni behövde rapportera, eller finns det några frågor?

Anf. 57 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Jag har inget särskilt att lägga till.

Anf. 58 ORDFÖRANDEN:

Då har vi inga ytterligare frågor heller. Men bara för kännedom i fortsättningen: Det är lite komplicerad materia just nu eftersom ledamöterna inte får komma in till riksdagen och hämta sina hemliga handlingar.

Då går vi in på dagordningspunkt 3, Aktuella frågor. Detta är en informationspunkt, en återkommande fråga inom ramen för utrikesrådet.

Anf. 59 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Ordförande! Nästa utrikesministermöte är en informell videokonferens som äger rum den 19 november. Eftersom mötet är en videokonferens kan inga slutsatser antas. Slutsatser om digital diplomati och EU:s handlingsplan för mänskliga rättigheter och demokrati 2024 väntas dock antas i anslutning till mötet genom skriftligt förfarande.

Dagordningen har den här gången endast en diskussionspunkt: multilateralism. Detta speglas i den kommenterade dagordningen, som nämnden har tagit del av. EU:s höge representant Josep Borrell har emellertid för vana att beröra ett stort antal frågor i sitt inledande anförande. Han kommer säkerligen att göra det även denna gång. Det är ofta oklart in i det sista exakt vilka frågor Borrell kommer att ta upp och i vilken utsträckning det kommer att finnas tid för oss ministrar att göra inlägg. Detta arbetssätt är naturligtvis inte idealiskt för oss, som vill vara väl förberedda. Det passar inte heller särskilt väl in i vårt svenska system.

Det som kommer upp under Aktuella frågor är alltså inte diskussionspunkter som ska förankras i riksdagen, men jag vill ändå säga något om regeringens förhållningssätt för att visa öppenhet och för att ge

nämnden en mer fullständig bild av det kommande mötet. Den här gången förväntar vi oss att Borrell bland annat kommer att ta upp det amerikanska valet, den senaste utvecklingen i Belarus och situationen i Nagorno-Karabach.

När det gäller det amerikanska president- och kongressvalet väntas Borrell säga något kort om valresultatet och konsekvenserna för EU.

Jag räknar inte med någon längre diskussion mellan oss ministrar. Vi har fått information om att Borrell i stället kommer att sätta upp valet som en diskussionspunkt vid nästa möte i december. Jag kommer, om tillfälle ges, att framhålla vikten av att kontakter tas på EU-nivå med den inkommande presidenten och hans administration.

De transatlantiska förbindelserna är och kommer att förbli centrala för vår säkerhet och vårt välbefinnande. Relationen är av stor vikt för vår förmåga att upprätthålla och utveckla denna strategiska relation.

Borrell väntas under Aktuella frågor också redogöra för utvecklingen i Belarus. Den politiska krisen och situationen för mänskliga rättigheter i Belarus fortsätter att förvärras. Regimen tillämpar alltmer repressiva metoder för att upplösa protester och strejker.

Som jag vid flera tillfällen har framfört i nämnden anser regeringen att det belarusiska presidentvalet inte var vare sig fritt eller rättvist. Aleksandr Lukasjenko är en illegitimt vald president, och han saknar varje form av demokratisk legitimitet. EU har nu infört ytterligare sanktioner mot Belarus, den här gången mot Lukasjenko och 14 andra personer, bland andra sonen Viktor. En biträdande informationsminister och personer inom presidentadministrationen, rättsväsendet och säkerhetsapparaten finns också uppsatta.

Regeringen kommer att fortsätta arbeta för utökade EU-sanktioner mot Belarus. EU måste fortsätta att kräva att Lukasjenko och hans regim stoppar våld och trakasserier mot fredliga demonstranter, oppositionen och människorättsförsvarare. Alla som har frihetsberövats på politiska grunder måste släppas. De som tvingats i landsflykt måste få återvända. Fria och demokratiska val måste genomföras.

EU:s åtgärder får samtidigt inte leda till att den belarusiska befolkningen och civilsamhället isoleras eller drabbas ännu hårdare. Vi måste upprätthålla kontakter för att främja en demokratisk utveckling i Belarus. EU bör snarare utöka kontakterna med oppositionen och stödet till civilsamhället. Vi ska vara tydliga med vår vilja att stödja ett framtida demokratiskt Belarus.

EU och Sverige fortsätter att uppmana regimen att inleda en genuin och inkluderande dialog med oppositionen för en hållbar lösning på krisen. Som ett första steg mot en trovärdig dialog måste samtliga politiska fångar släppas och civilsamhället och medierna tillåtas verka fritt.

Det belarusiska kärnkraftverket Astravets togs i bruk i början av månaden. Redan efter ett dygn rapporterades tekniska problem vid kraftverket, vilket ledde till en avstängning. Som bekant ser särskilt Litauen det belarusiska kärnkraftverket som ett säkerhetspolitiskt hot, och Litauen väntas därför särskilt fokusera på den frågan.

Regeringen anser att vi så långt det är möjligt bör hålla isär de politiska och tekniska aspekterna och säkerställa att frågor rörande kärnkraftverket hanteras på ett korrekt sätt.

Höge representanten kommer förmodligen också att ta upp Nagorno-Karabach i ljuset av de senaste dagarnas utveckling. Regeringen välkomnar att Armenien och Azerbajdzjan har kommit överens om en vapenvila. Striderna har varit intensiva, och den humanitära situationen är mycket allvarlig. Vi fördömer attacker riktade mot civila mål. Internationell humanitär rätt måste respekteras.

Vi söker nu mer detaljerad information om överenskommelsen och hur den ska genomföras. Klart är att konflikterna inte är över och att grundläggande frågor återstår att lösa. Det är därför viktigt att OSSE och världssamfundet förblir engagerat för en långsiktigt hållbar förhandlingslösning. Inför att jag vid årsskiftet tar över rollen som ordförande i OSSE är regeringen engagerad i hur Sverige kan fortsätta att stödja dessa ansträngningar. Bland annat står vi i nära kontakt med Minskgruppens samordförandeskap, det etablerade förhandlingsformat som finns för att hantera konflikter.

Anf. 60 ORDFÖRANDEN:

Tack, utrikesministern, för en bra föredragning om aktuella frågor!

Anf. 61 ANNIKA QARLSSON (C):

Ordförande! Tack, statsrådet, för genomgången av frågor som eventuellt kommer upp! När det gäller Belarus instämmer jag till fullo i de delar som utrikesministern tog upp här.

Vi har i veckan träffat delar av koordinationsrådet, som beskriver frustrationen över att det inte händer saker på hemmaplan och efterlyser fortsatt uthålligt stöd och ytterligare åtgärder. Kommer denna fråga inte upp hoppas jag ändå att statsrådet kommer att göra allt för att trycka på. Det krävs uthållighet, och det kommer att vara tufft nu i vinter för alla demonstranter och för de protester som sker, så vi behöver ge allt stöd vi kan.

Anf. 62 HANS ROTHENBERG (M):

Ordförande! Det är en bred palett som kan komma upp under Borrells föredragning som vi inte vet något om i förväg. En fråga som verkar glida lite grann ur fokus men som är väl så viktig är Hongkong och Kinas alltmer tilltagande aggressivitet i den konflikten. Det är oerhört viktigt att EU inte tappar greppet och fokus i den frågan, för den är på ett geopolitiskt och strategiskt sätt mycket viktig. Vi ser hur Kina flyttar fram sina positioner på många håll och kanter.

Om den frågan kommer upp skulle jag bara önska att Sverige fortsätter med sin tydliga hållning om Hongkongs rätt att fungera enligt det avtal som slöts 1997.

Anf. 63 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Båda de frågor som Annika Qarlsson och Hans Rothenberg tar upp är viktiga. Vi försöker att fortsätta så mycket vi bara kan. Som ni kanske har sett i medierna kommer ju Svetlana Tichanovskaja till Sverige nästa vecka. I går var det också en misshandel som ledde till döden för en av demonstranterna, vilket jag naturligtvis har beklagat officiellt. Detta visar på den upptrappning som polisstyrkorna och inrikesstyrkorna gör.

Förra helgen var det fler fångslade än på mycket länge. Det finns på intet sätt någon nedtrappning från regimens sida, och därför finns det heller ingen som helst anledning att vi ska minska på trycket utan snarare fortsätta verka för fler sanktioner.

När det gäller Hans Rothenbergs fråga har vi inga indikationer på att Borrell skulle ta upp detta, men icke desto mindre glider frågan inte ur fokus. Det har antagits ett EU-uttalande i går. Jag tweetade ut det för dem som är intresserade. Både vi och EU fortsätter att rikta strålkastarna mot den allvarliga situationen, inte minst det senaste, där man har gjort det omöjligt för de demokratiskt valda parlamentarikerna att fortsätta.

I båda dessa frågor delar jag helt er inställning att vi måste fortsätta att behålla fokus. Men när det gäller Hongkong har vi alltså inte fått någon indikation från Borrell, men det verkar som om han kommer att ta upp Belarus. Som sagt: Detta är inget idealiskt arbetssätt.

Anf. 64 ORDFÖRANDEN:

Vi instämmer i att det inte är idealiska arbetsförhållanden. Det kan inte vara så enkelt att åka på möten och inte riktigt veta vad som komma skall.

Då tackar vi för informationen om aktuella frågor. Den var bra och omfattande, och det uppskattar vi här i EU-nämnden.

Vi går in på dagordningspunkt 4, Multilateralism. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 65 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Ordförande! Den enda diskussionspunkten på dagordningen handlar om multilateralismen. Diskussionen blir ett tillfälle för oss ministrar att konkretisera hur EU kan stärka sitt stöd till FN och den multilaterala världsordningen. Det blir också tillfälle för oss att bidra inför det gemensamma meddelandet om multilateralism, som kommissionen och EEAS kommer att ta fram.

Regeringen betonar vikten av att EU i en värld där polariseringen ökar axlar sitt ansvar för att stärka den regelbaserade multilaterala världsordningen med FN i centrum. Efter det amerikanska valet har vi anledning att hoppas på att vi kan återgå till ett närmare transatlantiskt samarbete i dessa frågor.

Pandemin har illustrerat behovet av gemensamma lösningar på gemensamma problem. Här har EU redan spelat en viktig roll genom att leda förhandlingarna om en resolution om covid-19 inom Världshälsoorganisationen WHO. Sverige har sedan länge sett ett behov av reformer inom FN och aktivt stöttat det omfattande reformarbete som inleddes 2018. Regeringen ser det som särskilt angeläget att EU stöder FN:s generalsekreterare i hans arbete med att följa upp FN75-deklarationen, som Sverige och Qatar förhandlade fram.

Som en del i arbetet har Sverige tillsammans med Spanien tagit initiativ till ett nätverk av likasinnade länder. Den 10 november ordnades ett möte där statsministern deltog och ett uttalande med starkt stöd för multilateralismen antogs. Nätverket består av länder från alla världsdelar och ska bidra konkret till arbetet med att omsätta deklarationen i handling.

Jag kan i sammanhanget också nämna det nätverk för ekonomisk jämställdhet inom ramen för UN Women Generation Equality, där Sverige samarbetar med Mexiko, Spanien, Sydafrika och Tyskland. För att stärka

EU–FN-samarbetet bör EU:s sändebud och delegationschefer uppmanas att samarbeta med sina FN-kollegor i fält. EU har också en nyckelroll som ansvarsfull finansiär till FN, och EU spelar en viktig roll inom det multilaterala handelssystemet för att främja en fri, rättvis och hållbar handel.

Det kommande svenska OSSE-ordförandeskapet kan också lyftas fram som ett exempel på vårt breda multilaterala engagemang. Även mellan EU och OSSE finns det möjlighet att stärka samarbetet.

Anf. 66 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Ordförande! Tack, ministern, för föredragningen!

Från Vänsterpartiets sida instämmer vi i regeringens ståndpunkter när det gäller multilateralism, men jag vill ändå lyfta upp några frågor som jag menar att regeringen skulle kunna driva hårdare eller snarare ändra ståndpunkt i när det gäller att få till en regelbaserad världsordning. Det gäller bland annat land-till-land-rapporteringen, som regeringen hittills har motsatt sig men som vi menar att Sverige måste säga ja till för att det ska bli mer öppenhet och transparens när det gäller skatteplanering, liksom att regeringen också säger ja till lagstiftningen om human rights due diligence. Det var detta som jag ville lägga till i ståndpunkten.

Anf. 67 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Varken jag eller någon här känner till vad det är som Ilona Szatmari Waldau hänvisar till. Kanske du kan förklara lite mer vad det är för något? Då kan vi antingen svara här eller återkomma.

Anf. 68 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Jag gick kanske lite väl långt när jag sa att vi ville göra tillägg till ståndpunkten. Detta är egentligen frågor som ligger på andra statsråd. Men det är ett viktigt medskick till regeringen i stort att man ska säga ja till land-för-land-rapporteringen och sluta blockera den frågan inom EU.

Anf. 69 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Tydligen har Sverige uttalat att vi ser positivt på att kommissionen tar fram ett förslag om due diligence om human rights. Tydligen är vi positiva till detta.

Anf. 70 ORDFÖRANDEN:

Då noterar vi detta.

Jag finner att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Då går vi in på dagordningspunkt 5, Övriga frågor. Finns det något där från utrikesministern?

Anf. 71 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Ordförande! Det finns det. Vi kommer nämligen att ha en informell diskussion med Palestinas utrikesminister, Riyad al-Maliki. Vi hade en liknande diskussion med Israels utrikesminister i samband med Gymnichmötet i augusti.

Detta är visserligen inte en diskussionspunkt på rådets möte. Det var tänkt att vara en lunch. Men jag vill ändå säga något för nämndens kännedom.

EU och Sveriges befintliga politik ligger fast. Det är centralt att fortsätta ansträngningarna för en tvåstatslösning som bygger på internationell rätt och erkända parametrar. Det enda långsiktigt hållbara alternativet för fred mellan Israel och Palestina är ett slut på ockupationen och en tvåstatslösning, förankrad i folkrätten och framförhandlad mellan parterna, där två självständiga demokratiska stater lever sida vid sida i fred och säkerhet med Jerusalem som huvudstad för bägge.

EU har en roll att spela för att stödja ansträngningarna i riktning mot en sådan lösning, och det är viktigt att EU behåller sitt engagemang och håller nära kontakt med båda parter. EU är en betydelsefull samarbetspartner för både Israel och Palestina.

Både Israel och Palestina behöver visa förhandlingsvilja och vidta förtroendeskapande åtgärder för att steg i denna riktning ska bli möjliga. Det är angeläget att Palestina återupptar samarbetet med Israel vad gäller säkerhetssamarbete och skatteöverföring. Israels åtagande som en del av normaliseringsavtalet med Förenade Arabemiraten att suspendera den planerade annekteringen av delar av Västbanken är ett positivt steg. Men planerna på annektering bör dras tillbaka permanent, vilket även den höge representanten har varit tydlig med.

Utöver Förenade Arabemiraten har Bahrain och Sudan ingått normaliseringsöverenskommelser med Israel under hösten. Regeringen tycker att normaliseringen av relationen mellan Israel och länder i regionen är bra och har tydligt välkomnat dessa överenskommelser. Det finns ingen motsättning mellan att stödja en tvåstatslösning och att stödja normaliseringsöverenskommelserna.

Regeringen välkomnar att det pågår en process i Palestina för att förbereda val och försöka uppnå nationell försoning. Palestina behöver även fortsätta reformarbetet för statsbyggnad och ökad respekt för mänskliga rättigheter. Dessa frågor är som bekant centrala också i Sveriges bilaterala arbete med Palestina.

Jag kan slutligen, på tal om effektivisering inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, meddela att jag vid mötet med palestinierna planerar att göra ett gemensamt inlägg för de tre nordiska medlemmarna.

Anf. 72 ORDFÖRANDEN:

Tack, utrikesministern, för den informationen! Den välkomnar vi.

Vi tackar för föredragningen inför FAC, men utrikesministern ska också vara med under punkten Allmänna frågor.

§ 6 Allmänna frågor
Statsrådet Hans Dahlgren (deltar via Skype)
Utrikesminister Ann Linde (deltar via Skype)
Information och samråd inför videomöte den 17 november 2020

Anf. 73 ORDFÖRANDEN:

Vi välkomnar statsrådet Hans Dahlgren till dagens EU-nämnds-sammanträde.

Då går vi in på rådet för allmänna frågors videomöte den 17 november.

Dagordningspunkterna 4, Utvidgningen – anslutningsförhandlingar med republiken Nordmakedonien samt 5, Utvidgningen – anslutningsförhandlingar med Republiken Albanien kommer statsrådet Dahlgren och utrikesminister Linde att föredra gemensamt. Det finns ett material som är likvärdigt för båda. Är det statsrådet eller utrikesministern som börjar?

Anf. 74 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Jag tror att jag ska säga några ord allra först, som introduktion.

Detta är en informationspunkt, men genom det här samrådet tar vi höjd för det fall att det blir en diskussionspunkt under mötet. Från början var det meningen att detta skulle vara en beslutspunkt på allmänna rådets möte, men det mötet kommer nu att bli informellt. Det blir ett videomöte, och då har alltså det hela ändrats.

Ordförandeskapet förväntas nu informera om förhandlingsramverken, de EU-interna procedurerna för förhandlingarna och vilka öppningsanföranden man har tänkt sig vid de mellanstatliga konferenser där förhandlingarna inleds. Förhandlingarna i rådet om dessa dokument pågår fortfarande.

Även om denna punkt på mötet med allmänna rådet på tisdag alltså är en informationspunkt kan det inte uteslutas att det uppstår diskussion eller att det blir ett skriftligt förfarande för antagandet som lanseras i samband med eller strax efter mötet på tisdag.

Utrikesministern och jag var i nämnden den 25 februari och samrådde om utvidgningen inför allmänna rådets möte då. Samråd skedde också inför allmänna rådets möte i mars.

Med det lämnar jag över till utrikesministern.

Anf. 75 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Ordförande! Allmänna rådet beslutade den 25 mars att inleda anslutningsförhandlingarna med Albanien och Nordmakedonien.

Beslutet om förhandlingsstart för Albanien var villkorat, vilket innebär att landet måste uppfylla ytterligare villkor innan den första mellanstatliga konferensen kan äga rum. De villkor som fastställdes för Albanien innefattar reformer av vällagen och fortsatta reformer av rättssystemet. Dessa inkluderar krav på en fungerande högsta domstol och författningsdomstol. Albanien måste också stärka kampen mot korruption och organiserad brottslighet.

I juli presenterade EU-kommissionen ett förslag till förhandlingsramverk för ländernas kommande anslutningsförhandlingar. Rådet har sedan dess diskuterat utformningen av ramverken, EU:s öppningsanföranden vid de mellanstatliga konferenserna där

förhandlingarna inleds och EU:s interna procedurer för förhandlingarna. Diskussionerna i rådet pågår som sagt fortfarande. Nämnden har fått ta del av de senaste utkasterna.

Detta är som nämnt en informationspunkt på det informella videomötet med allmänna rådets medlemmar. Men, som Hans Dahlgren sa, om diskussionen ändå skulle uppstå på mötet kommer regeringen att framställa följande.

Regeringen anser att det är centralt att kandidatländerna genomför nödvändiga reformer och möter de krav som ställs för ett medlemskap i EU. Möjligheten att på sikt bli medlem är viktig, inte minst som en drivkraft för fortsatt reformarbete på västra Balkan. En nära relation med länderna på västra Balkan är viktig för vår gemensamma säkerhet och ekonomi.

Regeringen verkar i detta sammanhang för att svenska prioriteringar såsom rättsstatsfrågor, konditionalitet och framsteg på egna meriter efter objektiva kriterier får en framträdande plats.

Förhandlingsramverket bör följa EU-kommissionens förbättrade utvidgningsmetod, som godkändes av allmänna rådet den 25 mars. Det innebär att EU-närmandeprocessen ska bli mer förutsägbar och trovärdig. Framsteg med grundläggande reformer om rättsstatens principer, demokrati och ekonomi ska i högre grad styra förhandlingstakten. Förhandlingarna ska vara tydligt villkorade, och det ska finnas möjlighet att bromsa och avbryta dem. Samtidigt ska betydande reformframsteg kunna belönas.

Regeringen anser att det ska finnas effektiva beslutsformer för att exempelvis avbryta förhandlingarna om läget i ett lands reformprocess så kräver. Regeringen verkar för att dessa beslutsformer ska inbegripa omvänd kvalificerad majoritet, vilket innebär att det ska krävas att mer än hälften av medlemsländerna motsätter sig ett sådant beslut. Frågan om tillämpning av denna beslutsform hör till de svårare i rådsförhandlingarna.

Under diskussionen i rådet om förhandlingsramverk har Bulgarien framfört krav om att bilaterala frågor med Nordmakedonien ska omhändertas i förhandlingsramverken. Regeringen anser att goda grannskapsrelationer och regionalt samarbete är fundamentalt för stabilitet, fred och ekonomisk utveckling.>>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<<. Bilaterala frågor ska inte ta oproportionerligt stort utrymme i de kommande anslutningsförhandlingarna.

Som nämnt pågår fortfarande diskussionerna i rådet om förhandlingsramverken, EU:s öppningsanföranden och EU:s interna procedurer för förhandlingar. Jag har i dag redogjort för de svenska ståndpunkterna.

När medlemsstaterna enas om innehållet i dessa dokument kommer beslut om antagande sannolikt att ske genom ett skriftligt förfarande. Regeringen avser att godkänna dessa dokument under förutsättning att de inte väsentligt avviker från den svenska ståndpunkten.

När ramverken väl har antagits av rådet – och, i Albaniens fall, när de utestående villkoren har uppfyllts – ska mellanstatliga konferenser med länderna hållas för att formellt inleda anslutningsförhandlingarna.

Den 6 oktober presenterade EU-kommissionen uppdaterade landrapporter för Albanien och Nordmakedonien. EU-kommissionen bedömer att båda länderna har levererat ytterligare reformer.

Vid samma tidpunkt besökte jag tillsammans med statsrådet Mikael Damberg Albanien och Bosnien och Hercegovina. Fokus för resan var att diskutera vårt samarbete mot internationell organiserad brottslighet och de viktiga reformer som länderna står inför, reformer som också är nödvändiga för ländernas EU-närmande.

I landrapporten för Nordmakedonien konstaterar kommissionen att regelverk som stärker rättssystemet och åklagarväsendet har kommit på plats, att säkerhetssektorn har förbättrats och att steg har tagits i kampen mot korruption och organiserad brottslighet, även om det på dessa områden kvarstår utmaningar. Tonvikten behöver nu ligga på genomförandet av lagar och regelverk. Det är också viktigt att Prespaavtalet med Grekland från 2018 efterlevs.

Landrapporten för Albanien noterar framsteg, men samtliga villkor som rådet ställt har ännu inte uppfyllts. Utmaningar återstår bland annat på rättsstatsområdet och i arbetet för att bekämpa korruption och organiserad brottslighet. Det återstår att etablera ett antal nya institutioner såsom en högsta domstol och domar- och åklagarråd. Albanien måste också säkerställa en fungerande författningsdomstol. I dagsläget har endast fyra av nio domare utsetts, och det krävs åtminstone sex domare för en fungerande författningsdomstol.

Anf. 76 ORDFÖRANDEN:

Tack, utrikesminister Linde och statsrådet Dahlgren, för introduktionen!

Anf. 77 LUDVIG ASPLING (SD):

Vi håller med om att den nya ordningen för medlemskapsförhandlingar är ett steg i rätt riktning. Vi tycker att det ökade fokuset på rättstatlighet är absolut nödvändigt. Vi tycker också att det är bra att man nu inför ökade möjligheter att bromsa och avbryta. Att man tar beslut med reverserad QMV är något som vi tycker är lämpligt.

Det vi saknar är ett utökat tidsperspektiv vad gäller konditionalitet. Rapporterna som statsråden hänvisar till har visat på framsteg i de här länderna. Frågan är om dessa framsteg kommer att hålla över tid eller om det är något som man genomför kortsiktigt för att få igång förhandlingarna. Vi har ju sett under tiden sedan den östeuropeiska utvidgningen att det här med rättstatlighet och så vidare kan gå upp och ned över tid. Vi skulle gärna se att man väntar lite längre för att se om förbättringarna kommer att hålla över tid.

Vi vill alltså anmäla en avvikande ståndpunkt. Vi anser inte att de här länderna är mogna för förhandlingsstart.

Jag tänkte också fråga ett par saker. Om jag inte minns fel fick vi i EU-nämnden information om detta den 24 mars. Då kom kommissionen med ett papper om hur det har gått i vissa frågor som man har diskuterat. Papperet från oktober som statsrådet nämnde har jag inte läst. Jag har missat det. Är det en uppdatering av de frågor som togs upp i mars? Om så inte är fallet, finns det en uppdatering av samma frågor som man tog upp i mars? Jag skulle vara intresserad av att läsa det.

Anf. 78 DÉsirÉE PETHRUS (KD):

Ordförande! Tack, statsrådet, för genomgången!

Vi stöder regeringen. Det är viktigt att vara tydlig när det gäller kraven på framför allt rättsstatsreformer. Det är viktigt att man håller fast och håller ut. Vi vet ju alla att det hastade iväg lite grann när det gällde Bulgarien och Rumänien, där vi fortfarande har problem med korruption.

Det är viktigt att vi fortsätter att hålla fast vid de grundläggande krav som EU bör ställa på en rättsstat.

Jag stöder regeringens ståndpunkt men med den kraftiga brasklappen att vi måste fortsätta att ställa tydliga krav på dessa länder innan de går vidare mot slutmålet att bli medlemmar.

Anf. 79 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Jag börjar med det Désirée Pethrus sa om att Bulgarien och Rumänien inte var redo. Bland annat detta har gjort att EU:s anslutningsprocess ser annorlunda ut i dag. Man har till exempel i ett tidigt skede större fokus på rättsstatens principer.

Processen är baserad på tydliga kriterier. Länderna ska ha egna meriter, och de sätter själva takten genom att genomföra reformerna. Man har också förtydligat kraven genom den nya metodologi som används för Albanien och Nordmakedonien. En noggrannare process innebär också att länder som inte helt och fullt uppfyller kriterierna inte blir medlemmar i EU.

När det gäller Ludvig Asplings frågor var det vi fick i oktober landrapporter för alla länder. I mars fick vi bara underlaget för Albanien och Nordmakedonien. Det är alltså olika sorters dokument. Om riksdagen inte redan har fått oktoberdokumentet så finns det på nätet och går att läsa hemifrån.

Vi tycker att processen är förbättrad. Den är tydlig och ger möjlighet att följa arbetet över tid. Och, som sagt, om man inte helt och fullt uppfyller kriterierna blir man inte medlem i EU.

Anf. 80 ORDFÖRANDEN:

Vill statsrådet Dahlgren också kommentera? Nej.

Som statsrådet Dahlgren sa vill ni ta höjd för att det kan bli en diskussionspunkt, så jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning under båda punkterna 4 och 5 med en avvikande ståndpunkt anmäld från Sverigedemokraterna.

Då tackar utrikesminister Linde för närvaron vid dagens EU-nämndssammanträde och tillönskar utrikesministern en trevlig helg.

Anf. 81 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Tack! Jag önskar den nye ordföranden och nämndens ledamöter detsamma.

§ 7 Allmänna frågor
Statsrådet Hans Dahlgren (deltar via Skype)
Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för allmänna
frågor den 13 oktober 2020
Information och samråd inför videomöte den 17 november 2020

Anf. 82 ORDFÖRANDEN:

Vill statsrådet kommentera återrapporten?

Anf. 83 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Herr ordförande! Det senaste mötet med allmänna rådet hölls den 13 oktober, och nämnden har fått rapporten från detta möte. Men för er som ännu inte har haft möjlighet att ta del av den kan jag ge en kortare redogörelse för vad som togs upp på mötet.

Det började med att ordförandeskapet informerade om förhandlingsläget med Europaparlamentet om långtidsbudgeten och återhämtningspaketet. Det ingavs ett visst hopp om att en överenskommelse trots svåra förhandlingar var inom räckhåll. Som vi kommer att konstatera i en senare dagordningspunkt har detta blivit verklighet.

Vi var några medlemsstater som vid diskussionen i oktober som uttalade oss, främst om rule of law-konditionaliteten och givetvis betydelsen av att vi får en snabb överenskommelse.

Sedan informerade ordförandeskapet om läget i förhandlingarna om framtidskonferensen, och därefter följde en diskussion om förberedelserna inför Europeiska rådets möte, som ägde rum den 15–16 oktober.

Vi fick också en lägesrapport om förhandlingarna mellan EU och Storbritannien. Det blev i stora delar förväntad information, och vi påmindes förstås om att EU aldrig kommer att acceptera en dålig uppgörelse som underminerar EU:s centrala intressen. Vi uttryckte alla vårt stöd till chefsförhandlare Michel Barnier och de insatser han har gjort tillsammans med kommissionen i dessa svåra förhandlingar, vilka som bekant fortfarande pågår, just nu i London.

Därtill hade vi en diskussionsrunda om den årliga rättsstatsdialogen, där kommissionen inledningsvis redogjorde för den rapport som för första gången tagits fram om rättsstatens principer och dess tillämpning i alla medlemsstater. Majoriteten av inläggen var positiva till både rapporten och det tyska ordförandeskapets sätt att hålla denna dialog. Det var dock två länder som inte helt oväntat ifrågasatte både rapporten och upplägget för dialogen. Det var min återrapport, herr ordförande.

Anf. 84 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för återrapporten.

Vi går in på dagordningspunkt 2, Förberedelser inför Europeiska rådet den 10–11 december 2020: Utkast. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 85 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Herr ordförande! Vi har fått ett första utkast till kommenterad dagordning för Europeiska rådets möte den 10–11 december. Den har cirkulerats, och nämnden har också fått den.

Enligt dagordningen kommer Europeiska rådet att diskutera covid-19, klimat, handel, säkerhet och externa relationer med fokus på Turkiet och det södra grannskapet. Av dokumentet framgår också att man tänker hålla ett toppmöte med afrikanska ledare och ett eurotoppmöte i samband med detta möte i Europeiska rådet.

Det är fortfarande tidigt i förberedelseprocessen, och det kan komma till andra frågor. Det troliga är dock att Europeiska rådets möte denna gång kommer att domineras av klimatfrågan och frågan om ett nytt utsläppsmål till 2030. Jag är helt säker på att också covid-19 på olika sätt kommer att vara närvarande i diskussionen.

Det finns en hel del osäkerhet om detta möte. Om det skulle visa sig omöjligt att hålla ett fysiskt möte i Bryssel kommer förstås hela planeringen att ändras.

Låt mig till sist säga att det på videomötet i allmänna rådet på tisdag inte förväntas någon sakkussion om de preliminära punkter som finns på dagordningen, utan regeringen återkommer givetvis till nämnden med ståndpunkter i sak närmare inpå Europeiska rådets möte i december.

Anf. 86 ANNIKA QARLSSON (C):

Ordförande! Jag tackar statsrådet för genomgången.

Min fråga handlar om något som inte står med här, nämligen förhandlingarna med briter. Det står inget på den här dagordningen, och det nämns inte inför toppmötet. När kommer det, och vad sker?

Jag har också en fråga som rör budget, men jag tar den nu eftersom det är en processfråga. Hur kommer processen för MFF och återhämtningsfonden att se ut?

Anf. 87 JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Jag har, som Annika Qarlsson, två frågor som inte nämns.

Förra veckan hade vi justitieministern här, och vi har även nu under pågående möte behandlat ett skriftligt samråd om terrorism med anledning av de fruktansvärda attackerna i Frankrike och Österrike. Det är av stor vikt att EU visar solidaritet med de medlemsstater som har blivit drabbade, och detta är också en fråga som vi behöver diskutera. Jag har förstått att kommissionen ska presentera en EU-agenda om terroristbekämpning. Kan denna fråga komma upp på detta ER?

Min andra fråga gäller migrationen. När kommissionär Ylva Johansson presenterade migrationspaketet minns jag det som att tidsplanen var att det skulle komma upp på detta toppmöte. Har det blivit förskjutet, eller minns jag fel?

Anf. 88 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Ordförande! Först till Annika Qarlsson: Jag önskar att jag visste vad som händer i brexitförhandlingarna. De pågår just nu i London och har pågått i drygt två veckor i den här tunneln eller ubåten eller vad man vill kalla det, och det hörs inte mycket därifrån. Det är i och för sig ett gott tecken om man ägnar sig helt och hållet åt att förhandla och inte åt att sprida läckor åt olika håll.

Det är tre mycket svåra frågor som måste redas ut. Det handlar om rättvisa konkurrensvillkor, tvistlösningsmekanismen och, kanske det allra svåraste, fisket.

Förhoppningen var att detta skulle gå i mål i slutet av oktober, men nu har man flyttat fram målstolpen till mitten av november. Det måste nästan bli nåt slags vit rök under nästa vecka, men det vågar jag förstås inte lova. Det är möjligt att det går att tänja ytterligare på tidsramarna men att det skulle dröja ända till mötet den 10–11 december har jag svårt att tro. Om man inte har ett resultat till dess får man nog konstatera att det inte gick.

Så snart vi har ett resultat från de förhandlingar som pågår återkommer vi givetvis till riksdagen. Men frågan står alltså inte på dagordningen för videomötet på tisdag – såvida det inte blir ett resultat till dess, vilket just nu verkar osannolikt.

När det gäller besluten om MFF tänkte jag gå igenom det ganska utförligt när vi kommer till den punkten, så det vore bra om jag kan vänta med svaret på den frågan.

Till Jessika Roswall vill jag säga att jag tror att frågan om terrorism diskuteras mycket mer i närtid än den 10–11 december. Det är föremål för diskussion med inrikes- och justitieministrarna i dag, om jag är rätt underrättad, och det är inte omöjligt att det videomöte som äger rum mellan Europeiska rådets medlemmar på torsdag i nästa vecka också kommer att innehålla ett element av resonemang om terrorism. Vi får se om det i så fall tarvar kontakt med nämnden i förväg.

Som det ser ut nu är migrationsfrågan inte på dagordningen för detta möte. Med tanke på de stora frågorna om covid-19, terrorism och brexit och nödvändigheten av att ta ett klimatbeslut i november kommer migrationsförhandlingarna att få ligga i ministerrådet och i arbetsgrupper ett bra tag framöver. Som jag ser saken nu blir det ingen ledardiskussion om detta i november.

Anf. 89 ORDFÖRANDE:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går in på dagordningspunkt 3, Den årliga rättsstatsdialogen. Det är också en diskussionspunkt.

Anf. 90 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Herr ordförande! Denna fråga har det tyska ordförandeskapet delat upp i två delar, dels en horisontell diskussion, dels ett antal landsspecifika diskussioner. Den horisontella diskussionen ägde som sagt rum den 13 oktober. Sverige och flertalet andra medlemsstater gav då sitt stöd till kommissionens rättsstatsrapport och tyckte att det var en grund för rättsstatsdialogen.

Vid det informella videomötet på tisdag kommer de fem första landsspecifika diskussionerna att äga rum. Länderna har valts ut i bokstavsordning, så vid detta tillfälle kommer man att titta särskilt på Belgien, Bulgarien, Tjeckien, Danmark och Estland.

Jag tror att nämnden har tagit del av kommissionens sammanfattningar av landkapitlen för dessa fem länder, och jag ska kort säga några ord om dem också här.

I fråga om Belgien är tillgången till resurser en stor utmaning för det belgiska rättsväsendet. I Bulgarien är korruptionen fortfarande ett stort problem. Trots att det har gjorts framsteg på papperet lämnar verkställigheten en del att önska. I Tjeckien behöver man också arbeta mot

högnivåkorruption. Danmark i sin tur kan nog utgöra en förebild när det gäller korruptionsbekämpning, medan Estland nog är en förebild när det gäller digitaliseringen av rättsväsendet.

Ordförandeskapets ambition är att varje landsspecifik diskussion ska ta 30 minuter, så det blir inte så många inlägg på var och en av punkterna. Huvudfokus är att ge varje berörd medlemsstat möjlighet att beskriva sitt rättssystem. Sedan följer ett erfarenhetsutbyte som inte ska efterlikna artikel 7-procedurens utfrågningar med frågor och svar, utan syftet är snarare att diskussionerna ska leda till att man försöker förstå varandras system i syfte att bidra till att förhindra att rättsstatsproblem uppstår eller förvärras. Det är preventivt, helt enkelt.

Vi vill vid de första landsspecifika diskussionerna bidra till en förtrolig dialog som gör det möjligt att ha fortsatta konstruktiva diskussioner. Vi kommer särskilt att lyfta fram betydelsen av ett oberoende domstolsväsen, arbetet mot korruption, fria medier och frihet för journalister.

Ett av de länder som nu blir föremål för landsspecifik diskussion är Bulgarien, som har stora problem på alla dessa områden. Regeringen anser att det är särskilt viktigt att Bulgarien inför trovärdiga, hållbara och oåterkalleliga reformer i kampen mot korruption. Vi kan nog i det sammanhanget bidra en hel del med våra erfarenheter av yttrandefrihet och öppenhet, som är viktiga faktorer för att upptäcka och förebygga korruption.

Anf. 91 ANNIKA QARLSSON (C):

Ordförande! Tack, statsrådet, för föredragningen inför rådet!

Det är välkommet att arbetet är igång och att man börjar titta igenom för att se vad man gör och vad man kan göra bättre. Förhoppningsvis kommer detta att följas upp med en skarp mekanism. Regeringen beskriver att det ska finnas en förtrolig dialog i arbetet. Om vi har en good cop behöver vi också ha en bad cop som gör att det blir skarpt. Detta kommer vi till senare när det gäller budgeten och rättsstatsprincipen, som är på väg in.

Statsrådet beskrev i återrapporten att det är två länder som inte tycker att dialogen är så intressant och bra. Hur upplevs arbetet? Försöker man bromsa och stoppa, eller är man en konstruktiv part i dialogerna – även de som tidigare har signalerat att de inte tycker att det här är något som EU ska lägga sig i?

Anf. 92 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Herr ordförande! Det är helt riktigt att det finns andra medel som är skarpare när det gäller att komma åt konstaterade fall av brott mot rättsstatens principer. Vi har den mekanism som jag snart ska beröra när vi kommer in på redovisningen av förhandlingsuppgörelsen med Europaparlamentet om den nya budgeten. Vi har artikel 7-förfarandet med Ungern och Polen, hittills. Vi har också, vilket vi inte ska glömma, EU-domstolens möjligheter att ta upp överträdelseärenden och döma i dessa, så som man har gjort i fallet med Polen, till exempel.

När det gäller hur Ungern och Polen kommer att agera i dialogerna får vi se. Det blir första tillfället på tisdag, dock tyvärr i videoförmåt, vilket kanske inte är så lämpligt för alla former av samtal och resonemang. Men det ska bli spännande att se. Vi har tyvärr märkt ett hårt motstånd från

Ungern och även Polen när det gäller konditionalitetsmekanismen. Vi får se om de är mer beredda att vara intresserade i de diskussioner som ska äga rum nu på tisdag.

Min erfarenhet av den ungerska EU-ministern, som också är justitieminister, är att hon är väl påläst i hur det är i andra länder. Hon har ofta synpunkter, till exempel när jag har samtal med henne om hur vi i Sverige utser domare jämfört hur man utser domare i Ungern och hur pass oberoende det är när det är regeringen som har sista ordet och så vidare. Det skulle inte förvåna mig om hon kommer väl utrustad med frågor också till de andra, men hur klimatet blir får jag rapportera om när den första utfrågningen har genomförts.

Anf. 93 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens redovisade inriktning. Vi går över till dagordningspunkt 6, EU:s fleråriga budgetram, MFF. Det är inte en informationspunkt utan ett beslutsärende.

Anf. 94 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Ordförande! På dagordningen är detta fortfarande kategoriserat som en lägesrapport, och vi skulle därför, som ordföranden var inne på, ha hanterat det som en informationspunkt. Men det tyska ordförandeskapet har nu sent informerat om att de kommer att söka ett principgodkännande av rådet för hela budgetramspaketet.

Som bekant har rådet genom sitt ordförandeskap förhandlat med Europaparlamentet dels om förordningen om den fleråriga budgetramen, alltså långtidsbudgeten, som vi kallar den, dels om ett institutionellt avtal som bland annat definierar hur Europaparlamentet ska involveras i budgetarbetet. Man redovisar också en tidsplan för hur förslag om nya egna medel ska hanteras. Dessutom är det en punkt om villkorlighetsordningen, som ska skydda unionens budget när det brister i respekt för rättsstatens principer, som både Annika Qarlssoon och jag nämnde alldeles nyss. Det är alltså tre olika delar.

I paketet ingår också två andra delar. Det är det så kallade egna-medelsbeslutet, som alltså är en följd av uppgörelsen om budgetramen, och också en förordning om det nya återhämtningsinstrumentet. De två rättsakter jag nämnde sist nu har man inte behövt förhandla om med Europaparlamentet, och de följer därför fullt ut det beslut som togs vid toppmötet i juli.

Jag vill också säga att även om det blir en diskussion om dessa frågor i allmänna rådet på tisdag kommer de formella besluten för alla fem rättsakterna att fattas genom ett skriftligt förfarande, eftersom mötet på tisdag är ett videomöte. Regeringen hanterar därför denna dagordningspunkt som om den vore en beslutspunkt.

Man har haft elva så kallade trilaterala möten mellan rådet, kommissionen och Europaparlamentet i förhandlingen, och man kom alltså fram till en överenskommelse den 10 november. Sedan tog det ett bra tag innan vi fick tillgång till de texter som beskriver besluten och överenskommelsen. Vi beklagar att ledamöterna i nämnden därmed fick förhandlingsresultaten mycket sent. Jag beklagar detta innerligt.

Diskussionen de senaste veckorna har framför allt handlat om två områden där Europaparlamentet har haft starka intressen. Det ena har varit att öka utgifterna, särskilt för ett antal program som har legat

Europaparlamentet varmt om hjärtat under denna period, och det andra har varit villkorlighetsförordningen, som är kopplad till rättsstatens principer. Det har varit parlamentets två huvudfrågor, kan man säga.

När det gäller den sistnämnda vet nämndens ledamöter att vi har drivit på från svensk sida för en effektiv rättsstatsmekanism i enlighet med den uppgörelse som gjordes vid toppmötet i somras. Vi menar att det är helt orimligt att ett land som bryter mot rättsstatens principer ska kunna ta emot mångmiljardbelopp i bidrag från Europeiska unionen på samma sätt som andra. Det var en av våra huvudpunkter i förhandlingen på toppmötet i somras. Det är därför mycket glädjande att den överenskommelse som man nu har lyckats nå med Europaparlamentet innebär tydliga förstärkningar i enlighet med den linje som Sverige har drivit.

Viktigast av förstärkningarna, menar vi, är att det nu förs in ett riskelement i förordningen, det vill säga att det för att tillämpa mekanismen blir tillräckligt att överträdelser av rättsstatsprincipen inte bara påverkar utan också allvarligt riskerar att påverka EU:s finansiella intressen. Det är en vidgning av ramen för när mekanismen kan träda i kraft.

En förstärkning har också skett genom att man har en lista som räknar upp typiska överträdelser av rättsstatsprincipen. Man säger att listan inte är uttömmande, utan också andra saker kan tas upp. Det är bra. Sedan har man förkortat hela förfarandets maximala tidslängd från ursprungligen mer än ett helt år till maximalt sju till nio månader. Därmed bedömer vi sammantaget att mekanismen har goda förutsättningar att bli effektiv.

När det gäller övriga delar som har förhandlats i själva budgetramen har man nu tillfört 12 ½ miljard euro i nya pengar i form av ett slags annex för hela perioden 2021–2027. Dessa pengar ska användas till EU:s så kallade flaggskeppsprogram. Det gäller till exempel forskningsprogrammet Horizon Europe, det gäller EU:s hälsoprogram och det gäller Erasmus, framför allt, som nu får nya pengar.

Pengarna kommer i huvudsak från förväntade bötesbelopp från konkurrensrättsliga ärenden där företag åläggs att böta till Europeiska unionen. Den summa som man räknar med ska tas in från sådana böter och som kan användas för dessa ändamål under hela sjuårsperioden är 11 miljarder euro. Sedan kommer en liten del, 1 miljard, från ett återflöde från en av utvecklingsfonderna. En ännu mindre del, ½ miljard, består av återföring av forskningsmedel som inte har utnyttjats. Det är de 12 ½ miljarderna.

Överenskommelsen innebär också att 2 ½ miljard euro som redan finns i budgetramen styrs om från marginaler till specifika program, hela tiden under utgiftstaket.

Detta var de två viktigaste delarna i överenskommelsen. Jag vill också berätta att där finns en så kallad vägkarta för nya egna medel, utöver plastavgiften, som är en del av den första delen. Det är sådana medel som eventuellt kan komma i fråga. I praktiken är vägkartan ett förtydligande i förhållande till de slutsatser som stats- och regeringscheferna enades om i juli. Framför allt är det en specifik tidtabell för när olika förslag ska presenteras. Jag vill säga – detta är viktigt – att vägkartan förstås inte innebär ett åtagande för medlemsstaterna att anta och acceptera alla förslag som kommissionen lägger fram.

Sammantaget tycker vi förstås att det är bra att det nu finns en överenskommelse som innebär att räntekostnaderna för det stora lånet – återhämtningsinstrumentet – ska ligga under budgettaket. Det är en viktig del av överenskommelsen från i somras, eftersom kostnaderna inte kommer att påverka summan av åtaganden under budgetramperioden. De ligger under taket, så att säga.

Vi tycker också att det är bra att de 30 procent av utgifterna i hela budgeten och i återhämtningsfonden som ska gå till klimatåtgärder nu kommer att granskas och följas upp mer löpande och noggrant av kommissionen, rådet och Europaparlamentet. Ytterligare en detalj i sammanhanget är att det i överenskommelsen inte finns någon halvtidsöversyn. Vi vet att kommissionen gärna hade sett en sådan, och de har meddelat att de tänker föreslå det. Det är välkommet att detta inte ingår som en del i överenskommelsen med Europaparlamentet, för vi vet erfarenhetsmässigt att halvtidsöversyner har inneburit ökade utgifter. Detta är vi som bekant inte så förtjusta i.

Regeringen har under förhandlingen verkligen tryckt på betydelsen av att man respekterar den uppgörelse som de 27 ledarna träffade i somras och alldeles särskilt att man respekterar och inte urvattnar mekanismen om att villkora EU-stöd med efterlevnad av rättsstatens principer och inte heller urvattnar de klimatrelaterade delarna. Jag menar att på vi på just dessa två punkter kan vara särskilt nöjda med utfallet av förhandlingen.

Men som i alla tidigare budgetförhandlingar med Europaparlamentet har det krävts någon eftergift till parlamentet för att få en slutuppgörelse. Vår uppfattning är dock att förhandlingsresultatet ligger inom ramen för vad man var överens om i juli. Trots att det blir ökning av vissa program bedömer vi att den svenska avgiften även fortsättningsvis i stort kommer att motsvara dagens andel av bruttonationalinkomsten, mycket tack vare den stora rabatt som Sverige lyckades förhandla sig till i uppgörelsen i juli.

Nu är det förstås angeläget att budgetramen kommer på plats och att pengarna kan börja användas som avsett i början av nästa år. Vår bedömning är att det här är en acceptabel kompromiss. Det är därför vår avsikt att ställa oss bakom hela paketet, det vill säga förslaget till den fleråriga budgetramen, villkorlighetsordningen som är kopplad till rättsstatens principer och det interinstitutionella avtalet.

I paketet ingår också, som jag sa i början, förordningen om återhämtningsinstrumentet och om egna-medel-beslutet. Det är en följd av budgetramuppgörelsen. Ordförandeskapet meddelade i ett sent skede att också de två rättsakterna ska bli en del av hela paketet som rådet förväntas ställa sig bakom på tisdag. Eftersom den informationen kom så pass sent kommer regeringen att samråda om de två delarna skriftligen efter det här mötet.

Till sist ska jag säga lite grann om hur det ser ut i andra länder. Vi är nära samordnade med våra likasinnade i den sparsamma gruppen av fyra länder, även med Finland som i dessa frågor ligger oss nära. Vi har en gemensam bedömning att det här är en acceptabel kompromiss och kan ställa oss bakom den.

Däremot vill jag höja ett varningens finger när det gäller två andra länder, nämligen Ungern och Polen. De har signalerat att de kan tänkas komma att bromsa hela paketet eftersom de har sina starka invändningar mot villkorlighetsordningen som är kopplad till rättsstatens principer.

Just den ordningen kan rådet besluta om med kvalificerad majoritet. Den kan antas även om Polen och Ungern går emot, men budgetramsförordningen och egna-medel-beslutet kräver enhällighet – och där måste alla vara med på båten.

Anf. 95 ORDFÖRANDEN:

Tack statsrådet Dahlgren för en fyllig föredragning! Det var många delar som tillkom, och det är vi glada för med tanke på att det kom så sent i själva processen. Det välkomnar vi extra mycket.

Här finns ett stort engagemang, kära ledamöter. Jag vädjar fortfarande om detta med kompletterande mervärde när det gäller frågorna. Försök att hålla dem någorlunda precisa så att vi inte tappar tidsramen alltför mycket under förmiddagen.

Anf. 96 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Ordförande! Jag tackar statsrådet för föredragningen.

Jag tycker att det är positivt att parlamentet blir mer involverat i budgeten och återhämningssfonden eftersom parlamentet till skillnad från kommissionen är folkvald. Det känns bra för mig.

Jag tror också att det är positivt att parlamentet har ställt hårda krav på konditionalitet; jag menar att Europeiska rådet inte riktigt mäktade med det i somras utan vattnade ur skrivningarna.

De flesta områden som nu föreslås få högre anslag är områden som vi kan stödja, till exempel utbildning och bistånd. Men vi kan inte stödja förslaget till ökning på gränskontroll. Jag vill också nämna att det är positivt med en tydlig styrning mot klimatanpassad och jämställd budget.

Vi är mer tveksamma till hur ökningen ska finansieras. Det verkar som om finansieringen sker genom någon form av egna medel redan nu. Min fråga till statsrådet är om det stämmer. Är det nya egna medel eller är det en omfördelning av gamla medel? Har böterna funnits tidigare? Vad gick de intäkterna till? Vi från Vänsterpartiets sida anser att den formen av intäkter ska återföras till medlemsländerna.

I regeringens underlag nämns, och det sa statsrådet nu, att den svenska avgiften även i fortsättningen i stort kommer att vara densamma. Jag skulle vilja veta lite mer vad ”i stort” innebär, det vill säga vilka belopp vi pratar om.

Jag vill också påpeka att när vi får handlingarna strax före 11 på kvällen före ett möte som börjar 9 på morgonen är det omöjligt, eller näst intill omöjligt, att sätta sig in i alla dokument och få en helhetsbild av vad förslaget innebär.

Eftersom jag inte har kunnat se några ändringar när det gäller finansieringen av återhämningssfonden vill jag ändå vidhålla Vänsterpartiets avvikande ståndpunkt från mötet i juli, det vill säga att vi anser att det var alldeles för höga bidrag, att neddragningar av fonderna för att finansiera bidragsnivån var fel utan att det skulle ha varit mer lån i detta. Vi vidhåller alltså vår avvikande ståndpunkt.

Anf. 97 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Vi skulle vilja hänvisa till det uttalande vi gjorde redan i juli. Vi står fast vid det när det gäller egna medel och bidragsdelen. Men vi har sagt att vi var tvungna att återkomma. Det är viktigt att statsrådet betonar just att

det inte är EU-parlamentet som kan bestämma vilka egna medel som ska införas utan det måste det fattas beslut om i varje medlemsland. Det är något som vi lär få återkomma till, hoppas jag. Den vägkarta som man har satt för de olika egna medlen från parlamentet måste vi se över i Sverige och i riksdagen.

Vi ser samtidigt vikten av att få en budget få plats, att vi kommer vidare i den delen och att vi kan garantera att de rabatter som förhandlades fram kan kvarstå.

Vi tycker att det är bra att texten om rättsstatens principer finns med. Vilken strategi finns nu, statsrådet, för att få med sig Ungern så att de inte blockerar hela budgeten?

Jag har en slutlig fråga när det gäller halvtidsöversynen, där statsrådet säger att den inte ska göras. I ett av dokumenten rörande joint and unilateral declarations står det under punkt 5 att det ska göras en mid-term review den 1 januari 2024. Vad är det som egentligen gäller?

Anf. 98 ORDFÖRANDEN:

Innan jag släpper in Jessika Roswall vill jag ställa en kontrollfråga till statsrådet. Stämmer det att återhämtningsfonden inte ingår i det här materialet?

Anf. 99 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Ja, det är riktigt. Det är två rättsakter som har kommit så pass sent att det inte är rimligt att begära att få ett ställningstagande för dem vid det här tillfället. Det handlar om dels återhämtningsinstrumentet, som var det ordföranden just frågade om, dels egna-medel-beslutet. Givet att de kom så sent kommer regeringen att samråda om de två delarna skriftligen efter mötet.

Anf. 100 ORDFÖRANDEN:

Då har nämnden konstaterat att återhämtningsdelen och egna-medel-beslutet kommer att samrådats skriftligt efter mötet.

Anf. 101 JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Vi är många som har följt förhandlingarna som har pågått den senaste tiden, och jag vill också vara tydlig med hur glädjande det är att det finns ett bättre förslag vad gäller rättsstatskonditionaliteten än det som fanns i somras. Vi moderater var kritiska i somras och besvikna på regeringen vad gäller de justeringar och förändringar som skedde i sen eller tidig timme. För oss har det varit en röd linje hela tiden. Vi var besvikna över försämringarna.

Sedan kom Europaparlamentets motbud, och det var inte alls så positivt. Men en av de positiva delarna var förbättringarna och kraven på en tydlig rättsstatsmekanism. Det är många Europaparlamentariker som har jobbat hårt. Mina moderata kollegor har definitivt gjort det, och det är jag tacksam för i dag, för vi sitter med en i den delen bättre överenskommelse.

När kommissionär Ylva Johansson var här för någon vecka sedan lyfte jag upp hur viktig frågan är för hela EU-samarbetet och hela EU-systemet, vilket hon också gjorde. Vi måste få till en mekanism som de facto hindrar

utbetalningar av EU-stöd till medlemsländer som missbrukar rättsstatens principer. De förstärkningar som statsrådet lyfter upp är bra.

Precis som Ilona Szatmari Waldau var inne på är det många handlingar att läsa i en sen timme. Det finns saker som Moderaterna fortfarande är skarpt kritiska till. Vi ska samråda skriftligt om dessa saker i nästa vecka, men jag tar tillfället i akt att säga någonting. Det är väl känt vad Moderaterna tycker om EU-skatter och nya egna medel. I dokumenten, som statsrådet också redogör för, finns det tydligare skrivningar om tidsplaner, och jag har tidigare sagt att vi anser många av delarna vara direkta hot mot framtida EU-skatter.

Ordföranden påpekade att det ska vara ett mervärde, så jag kan hänvisa till vad jag sa bland annat den 20 juli i år om detta. Jag var då också kritisk till att regeringen inte hade prioriterat frågorna tillräckligt väl. Därför står vi där vi står i dag. Vi är kritiska, och vi kommer att fortsätta att vara det när frågan ska passera riksdagen.

Vad gäller mandatet som begärs i dag tänkte jag, precis som Désirée Pethrus, hänvisa till det vi sa i somras, det vill säga ge mandatet till helheten, som jag förstår ska beslutas nu, och som vi sa i somras inte delta i de beslut som gäller egna medel eller nivån på fonden.

Jag har en fråga om fonden, och jag tror att vi har ställt frågan tidigare. Villkorlighetsordningen – rättsakten – gäller väl både MFF:en och återhämtningsfonden? Jag hade också frågor om Ungern och Polen, men jag tycker att Désirée Pethrus utvecklade de frågorna väl.

Anf. 102 AMANDA PALMSTIERNAN (MP):

Herr ordförande! Jag tackar statsrådet för redogörelsen.

Det är viktigt att beslutet äntligen kommer på plats i och med att det snart är nästa år. Det är mycket bra med skärpningen av rättsstatens principer, och det är oerhört bra med den effektivare klimatuppföljningsmekanismen. Det är något som Miljöpartiet har lyft fram konsekvent på många EU-nämndsmöten.

Jag vill också ställa en fråga. I och med att det här ändå är en beslutspunkt vill jag gärna få bekräftat att do no harm-principen finns med på ett bra sätt, det vill säga att pengar inte ska gå till klimatskadliga verksamheter. Vad jag har förstått ska den finnas med, men jag vill gärna få bekräftat på mötet i EU-nämnden att jag har uppfattat rätt.

Anf. 103 ANNIKA QARLSSON (C):

Ordförande! Jag tackar statsrådet för en gedigen föredragning, även om sena handlingar ställer till det för alla i EU-nämnden och såklart också för regeringen.

Vi instämmer i ståndpunkten, och vi anser också att det är angeläget att få en budget på plats. Vi välkomnar att det är ett stort fokus på klimat och miljö, att det är en ännu tydligare koppling mellan EU-medel och rättsstatens principer. Man har lyckats skärpa detta rejält. Att Ungern och Polen aviserar att de överväger att bromsa det hela är en signal om att det finns en skarp mekanism.

Vi hade gärna velat ha en annan balans vad gäller bidrag och lån. Vi hade en gemensam linje, och vi har fått konstatera att det inte gick hela vägen. Vi är också starkt kritiska till punkten vad gäller egna medel.

Det är medlemsländerna som i slutändan måste besluta om skatters införande eller inte eftersom skattefrågor i EU kräver enhällighet, och vi kommer att i riksdagen fortsätta att verka för att Sverige inte accepterar skatterna som kommer att landa på riksdagens bord en efter en.

Vi stödde inte delen i somras, och vi har inte ändrat uppfattning. Och vi kommer att jobba för att regeringen ska lägga in sitt veto i de olika delarna när de kommer. Det är fråga om nationell kompetens, och det ska fortsätta att vara nationell kompetens.

Jag har en fråga till regeringen om hur man ser på binding roadmap towards own resources, som skickades ut i går. Statsrådet tog upp detta lite kort, men vad gör ni för bedömning? Vad kommer att faktiskt ske, givet andra länders inställning till egna medel? Vi har fått signaler om att det finns rätt många som är kritiska i den delen. Är det fortfarande så? Annars var det lite påhittigt att lägga in detta, men jag skulle vilja höra lite mer.

Jag har samma fråga som både Désirée Pethrus och Jessika Roswall nämnde förut om återhämtningsinstrumentet. Kommer det också att kopplas ihop till justice of law, det vill säga att de kraven finns även på den delen?

Anf. 104 LUDVIG ASPLING (SD):

Jag kan bara instämma i det som föregående två talare har sagt om egna medel och fördelningen mellan lån och bidrag.

Jag har en fråga som gäller rättsstatens principer, så kallade. När man tittar på hur artikel 7-förfarandet har fortskridit till i dag är det nämligen helt uppenbart att anledningen till att man behandlar Polen och Ungern på ett visst sätt och Rumänien och Bulgarien på ett helt annat sätt, fast problematiken i alla dessa fyra länder är väldigt snarlik, är rent partipolitiska hänsyn. Det är ganska uppenbart för den som är ärlig med sig själv.

Det här är naturligtvis anledningen till att två av de här länderna är skeptiska till den här rättsstatsmekanismen som man planerar, vilket riskerar att haverera hela processen.

Jag tänkte därför höra vilka garantier som den majoritet som är för det här i de länder som driver det starkast kan tänka sig att ställa ut för att detta inte kommer att användas som ett partipolitiskt påtryckningsmedel. Anser statsrådet att det kan ha varit ett misstag att så tydligt använda artikel 7-processen som ett partipolitiskt påtryckningsmedel tidigare, vilket gör att man nu hamnar i den här svåra situationen?

Anf. 105 ORDFÖRANDEN:

Innan jag ger ordet för kommentarer och synpunkter vill jag ändå fråga statsrådet Dahlgren om han kan försäkra att skriftligt samråd om egna medel och återhämtningsfonden återkommer? Om de återkommer under kommande vecka i ett skriftligt samråd är det väl kanske så när det gäller Moderaternas och Kristdemokraternas framförda synpunkter delvis att vi inte tar med dem i sammanfattningen i dag, utan de två partierna får återkomma under det skriftliga samrådet.

Vi börjar där, och sedan ger jag ordet till statsrådet Dahlgren för ytterligare kommentarer på de övriga frågorna. Vad säger statsrådet?

Anf. 106 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Jag säger som jag sa i min inledning: När det gäller förordningen om återhämtningsinstrumentet och det egna-medels-beslut som är en följd av den nya budgetuppgörelsen är det två rättsakter som regeringen kommer att samråda om skriftligen efter det här mötet.

Sedan vill jag också säga att av de tre återstående rättsakterna som vi nu samråder om är en av dem det interinstitutionella avtalet. I det interinstitutionella avtalet ingår i den så kallade vägkartan för hur olika förslag om nya egna medel ska diskuteras inom unionen.

Det finns alltså ett element av egna medel i den diskussion som vi för här nu. Jag vill inte dölja detta faktum, och jag kommer att kommentera detta i ett av frågesvaren när jag får ordet för att göra detta.

Anf. 107 ORDFÖRANDEN:

Då vet vi om det. Då får vi återgå till den normala processen. Sedan får vi ta det här på två olika ben. Vi får komma med det skriftliga samrådet, och då får också Kristdemokraternas och Moderaternas referenser till sommarens ståndpunkter kvarstå.

Därmed lämnar jag ordet till statsrådet Dahlgren för ytterligare kommentarer och inspel avseende frågorna.

Anf. 108 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Ordförande! Jag noterar först Ilona Szatmari Waldaus avvikande mening.

När det gäller de böter som ska användas för att finansiera större delen av de nya utgifterna som kom fram i den här förhandlingen är det ingen ny intäktskälla. Det är inget nytt eget medel, utan dessa böter har funnits så länge vi har haft den konkurrenslagstiftning som innebär att företag som blir fällda också får böta rejäla belopp. Jag har för mig att det under en sjuårsperiod ligger i storleksordningen 17 miljarder euro och att det är 11 av dem som man har tänkt ta i anspråk för det här ändamålet.

Sedan frågade Ilona Szatmari Waldau, och det var ytterligare någon fråga på det tror jag, vad som menas med uttrycket att det i stort sett motsvarar den andel som vi har haft under innevarande budgetperiod. Då vill jag säga att det ligger i spannet 0,82–0,83 procent av bni, både den uppgörelse som vi hade i somras och med det tillägg som vi har nu. Det kan naturligtvis diffa på den sista decimalen eller med en tiondel av den decimalen, men i stort sett är det detta belopp.

Det här är naturligtvis otroligt svårt att säga med någon exakthet, dels för att det handlar om sju år framåt i tiden och om vilken bruttonationalinkomstutveckling vi har, dels om jämförelsetalen. Vi har ett år nu, 2021, som ingår i den nuvarande budgetperioden, där bruttonationalinkomsten faller i alla europeiska länder vilket också påverkar de här siffrorna. I stort sett är det i samma härad.

Jag tror att jag svarade på det här med böterna, för det här är ju ett bötesförfarande som har funnits tidigare. Det är inget nytt eget medel, utan man använder pengarna för att finansiera de här miljökostnaderna.

Till Désirée Pethrus vill jag säga att jag naturligtvis håller med: Det är inte Europaparlamentet som ska bestämma över våra egna medel, utan de besluten ska fattas av rådet tillsammans med Europaparlamentet. Vi har ju en mycket tydlig uppfattning från svensk sida att vi inte vill ha någon EU-

beskattning. Vi vill inte att det ska fattas skattebeslut i Bryssel, utan sådana ska fattas i Sveriges riksdag. Är det så att man ska göra insatser på skatteområdet måste det ske med enhällighet, och det innebär att varje medlemsland har möjlighet att säga nej till beslut på detta område.

Désirée Pethrus frågade också om strategin när det gäller Ungern och Polen. Det är klart att vi var lite oroliga ett tag att det tyska ordförandeskapet hade som strategi att se hur långt man var tvungen att gå i urvattning av rättsstatskonditionaliteten för att få Ungern att i alla fall tyst acceptera detta. Nu gav man upp det spåret, och det tycker jag var väldigt bra, för då blev resultatet av den här förhandlingen med Europaparlamentet i stället en skärpning.

Jag tror att den bästa strategin för att få det här att accepteras är att visa för ungrare och polacker vad det skulle innebära att stoppa hela utbetalningen av inte bara budgetmedel de kommande sju åren – det kommer ju annars att förlängas med en tolfedel för varje månad av den gamla budgeten – utan framför allt den här stora återhämtningsfonden med, vad är det, 8 000 miljarder kronor varav en mycket stor del skulle gå just till Polen och en betydande del också till Ungern. Det tror jag är den bästa argumentationen och den bästa strategin i nuläget.

Till sist till Désirée Pethrus: Vad som gäller är att det inte har blivit någon överenskommelse om en halvtidsöversyn. Det var uppe för diskussion, men någon överenskommelse ingår inte i den här uppgörelsen. Sedan har kommissionen alltid rätt att begära och föreslå det, och det har de också gjort, vilket har noterats här. Men det är alltså inte någon del av uppgörelsen.

Till Jessika Roswall och till alla andra som har tagit emot den här informationen från oss i ett sent skede vill jag verkligen återigen beklaga. Det ska inte gå till på det sättet, utan vi ska kunna få material från Bryssel i så pass god tid att vi i lämplig form också kan leverera det till EU-nämnden så att det finns en praktisk möjlighet att ta del av och även reflektera över vad som står där. Vi kan bara hoppas att det kan bli på ett annat sätt vid ett senare tillfälle.

Vi är också kritiska mot egna medel som innebär att man flyttar beskattningsrätt till Bryssel. Den kritiken som Moderaterna framför här och har framfört tidigare har också regeringen tagit upp, och vi kommer att vara kritiska även framöver.

Som sagt, när det gäller konditionaliteten gäller den inte bara långtidsbudgeten, utan den gäller också hela återhämtningspaketet, alltså det som kallas för Next Generation EU.

När det gäller do no harm vet jag faktiskt inte hur det är uttryckt i det dokument som har kommit nu. Jag undrar om någon av mina medarbetare vet det och kan skriva in det i meddelanderutan. Vi kanske återkommer till det.

Under tiden kan jag säga till Annika Qarlssohn att vägkartan är bindande på det sättet att vi har förbundit oss att acceptera att diskutera de förslag som kommer fram i den här ordningen. Det innebär att kommissionen kommer att lägga förslag på bordet. Några medlemsstater kommer säkert att vara entusiastiska inför dessa. Jag tror inte att vi kommer att vara det, beroende på hur de utformas förstås, men utgångspunkten är som vanligt att vi ska ha beslut om skatter i Sveriges riksdag och inte i Bryssel.

Min bedömning är därför att det åtagande vi har gjort inte går utöver att diskutera det hela och se om det finns någonting som vi kan acceptera. Vår utgångspunkt är dock den som jag har redogjort för, och det är heller inte bara en svensk utgångspunkt. Det är fortfarande så att det finns ett antal medlemsstater som är lika skeptiska som vi till att flytta över beskattningsrätt på det här sättet, och jag tror inte att det har skett någon förändring på den senaste tiden.

Till sist till Ludvig Aspling vill jag säga att jag inte kan ställa ut några garantier för att det inte tas partipolitiska hänsyn hos dem som är med i den här typen av förhandlingar. Men mekanismen är verkligen inte utförd för att vara ett partipolitiskt instrument. Det står mycket tydligt i mekanismen vad det är som ska utlösa den. Vi är glada över att det har vidgats så att också risker för brott mot rättsstatens principer omfattas och att det finns en exempellista som inte är helt uttömmande. Men att detta skulle vara ett partipolitiskt instrument vill jag inte hålla med om.

Anf. 109 ORDFÖRANDEN:

Det finns en fråga från Ilona Szatmari Waldau i chatten: Vad gick bötesintäkterna till förut?

Det fanns också en utestående fråga som statsrådet bad sina medarbetare att kommentera.

Anf. 110 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Tack för påminnelsen! När de tidigare kom in gick de här bötesbeloppen tillbaka till medlemsstaterna i den formen att det som medlemsstaterna var tvungna att betala in som avgift till Europeiska unionen minskades med motsvarande belopp, enligt den fördelningsnyckel som gäller.

När det gäller do no harm kan jag inte nu svara på om det är uttryckt i något av de här dokumenten, men jag vet ju att det klimatengagemang som den nya kommissionen och även Europeiska rådet har framfört på ett tydligt sätt finns väl återspeglat också i kontrollen av hur medlen används. Jag tror alltså att det även ur klimatsynvinkel finns all anledning att vara nöjd med resultatet.

Anf. 111 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Då vill jag hävda att om bötesbeloppen tidigare återfördes till medlemsstaterna är det ju en ny form av egna medel som man redan nu kommer överens om.

Som jag tidigare sa menar vi från Vänsterpartiets sida att den här typen av intäkter ska återföras till medlemsländerna. Det framgick av min avvikande ståndpunkt i början, men jag vill ändå poängtera att jag tänkte rätt när det gäller bötesbeloppen.

Anf. 112 AMANDA PALMSTIERNA (MP):

Herr ordförande! Nu hoppas jag verkligen att denna referens finns med, vilket jag har hört på annat håll. Jag skulle vilja försäkra mig om att klimat också finns med tydligt i regeringens ståndpunkt. I det här skriftliga utskicket fanns det ju inte med, men däremot har jag uppfattat att det nu finns med muntligen.

Anf. 113 JESSIKA ROSWALL (M):

Jag ber om ursäkt; jag sitter här och bläddrar i alla dokument och försöker att ha flera skärmar samtidigt.

Det institutionella avtalet har jag absolut hittat och läst, liksom joint declaration. Men bara så att jag har det klart för mig: Det som vi också, vad jag förstod, skulle godkänna i dag och som vi alla i och för sig har sagt okej till är ju villkorlighetsförordningen. Går det att säga vilket dokument det är? Har vi fått det dokumentet också?

Jag ber om ursäkt för att jag inte hänger med i alla dokument.

Anf. 114 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Jag börjar med att bekräfta för Amanda Palmstierna att uttrycket do no harm verkligen finns med i det institutionella avtalet, i delarna om klimat och i delen om Green Deal, alltså den gröna given. Det är nu helt bekräftat att det finns med där. Det finns naturligtvis också med i regeringens ståndpunkt inför antagandet av hela budgetförordningen. Som jag sa i min inledning är en av de stora framgångarna att klimatet har fått en central betydelse.

Till Ilona Szatmari Waldau vill jag säga igen när det gäller bötespengarna att det inte är något nytt. Det är en bötesordning som har funnits tidigare. De har tidigare använts för att finansiera EU:s verksamhet och har gjort att EU-avgifterna har blivit lägre för medlemsstaterna. Det påverkas nu på motsvarande sätt om man använder dem till något annat än att återföra dem till EU-budgeten.

Jag kan meddela Jessika Roswall att dokumentet inte har skickats ännu. Vi får komplettera med det. Nu har jag gjort en muntlig redovisning av innehållet, och vi kompletterar med det så fort vi kan.

Anf. 115 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för det. Jag noterar att Amanda Palmstierna i vår chatt också har skrivit: Tack!

Först konstaterar jag att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt. Moderaterna och Kristdemokraterna har hänvisat till ett ställningstagande i somras under det pågående mötet. Det gäller sammanträdet 2019/20:69. Det var vid ett telefonsammanträde den 20 juli.

Vi har också noterat en avvikande ståndpunkt från Ilona Szatmari Waldau och Vänsterpartiet. Även SD framförde en avvikande ståndpunkt under telefonsammanträdet den 20 juli.

Vi går vidare till dagordningspunkt 7, Kampen mot antisemitism. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 116 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Ordförande! Det kommer att hållas en diskussion om kampen mot antisemitism. Ordförandeskapet har inte specificerat hur man tänker lägga upp diskussionen, men vi förväntar oss ett brett fokus på kampen mot antisemitism, en horisontell fråga. Ordförandeskapet har under det här halvåret lyft fram kampen mot antisemitism på flera sätt. Det är angeläget. Senast det var uppe för diskussion var vid rådet för rättsliga och inrikes frågor den 8–9 oktober.

Jag kommer vid diskussionen på tisdag att understryka hur viktigt det är för oss att vi arbetar tillsammans mot rasism och liknande former av

fientlighet, inklusive antisemitism. Antisemitism får aldrig tolereras! Vi har ett gemensamt ansvar för att motverka sådana yttringar. Det följer också av våra internationella åtaganden att hot och hat inte får accepteras eller normaliseras.

Regeringen är av uppfattningen att samlade och långsiktiga angreppssätt är nödvändiga för att framgångsrikt motverka antisemitism och att vi bör understödja dem i samarbetet inom unionen och mellan våra medlemsländer.

Vi har också ett aktivt nationellt arbete mot antisemitism, till exempel Forum för levande historia, som för att öka kunskapen i samhället gör en omfattande utbildningsinsats om bland annat antisemitism i historien och i dag. I samma anda står Sverige i oktober nästa år värd för Malmö internationella forum för hågkomst av Förintelsen och bekämpande av antisemitism.

Vi gör också saker för att förebygga och beivra brott med antisemitiska motiv. Regeringen har fördelat särskilda medel för just säkerhetshöjande åtgärder, och Polismyndigheten har stärkt kompetensen genom särskilda demokrati- och hatbrottsgrupper.

Anf. 117 ANNIKA QARLSSON (C):

Ordförande! Tack, statsrådet, för en bättre föredragning än det som var utskickat! Det var lite underligt att ämnet för diskussionen bara var en bisats.

Det finns oerhört mycket som vi måste göra här. Det är en olycklig utveckling att det i vissa delar snarare går åt fel håll.

Jag välkomnar alltså den muntliga föredragningen. Den skriftliga var lite knapp.

Anf. 118 LUDVIG ASPLING (SD):

Vi instämmer naturligtvis i vikten av frågan i sig.

Det framgår inte av materialet hur synen på staten Israel ska spela in. Många judiska organisationer anser att en del i antisemitismen är att det ställs helt andra krav på staten Israel än på andra jämförbara länder. Dessutom kritiserar staten Israel på ett sätt som är uppenbart oförsvarligt och som på ett orättvist sätt tar ställning för andra stater i regionen.

Skulle statsrådet instämma i det? Är det något som man kommer att lyfta upp under mötet?

Anf. 119 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Herr ordförande! Till Annika Qarlsson kan jag säga att jag instämmer till fullo med att det var en extremt knaper ståndpunkt som förmedlades i den kommenterade dagordningen. Skälet är helt enkelt att vi inte visste vad det skulle handla om. Ett tag fanns ett inspel från Ungern som några uppfattade som ordförandeskapets inspel, vilket det inte alls var. Därför valde vi en generell formulering. När vi hade fått reda på lite mer om vad det kommer att handla om kunde jag också vara utförligare i min muntliga inledning här.

Till Ludvig Aspling vill jag säga att jag inte har några som helst avsikter att i det här sammanhanget kommentera staten Israel. Jag kommer att tala om antisemitism och kampen mot antisemitism på det sätt som jag nyss redogjorde för.

Anf. 120 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för redogörelsen. Jag noterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går till på dagordningspunkt 8, Lagstiftningsplanering inklusive kommissionens arbetsprogram för 2021. Det är också en diskussionspunkt.

Anf. 121 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Ordförande! Vid det här tillfället väntar vi oss att kommissionen presenterar sitt arbetsprogram för 2021 och att det kanske också blir en diskussion om inriktningen av arbetsprogrammet. Som nämnden har märkt är det många andra stora frågor på dagordningen. Vi får se hur mycket diskussion det blir.

Jag har förstått att utrikesutskottet tidigare den här veckan har fått en presentation av arbetsprogrammet av kommissionär Ylva Johansson.

Arbetsprogrammet präglas tydligt av den pågående pandemin. EU-samarbetet har en viktig roll att fylla här. Vi behöver fortsätta arbetet med att hindra spridningen av covid-19. Det är ett arbete som måste vila på vetenskaplig grund. Åtgärderna måste vara effektiva och proportionella och måste gå att genomföra i praktiken. Man måste också beakta att resurserna används på ett väl avvägt och effektivt sätt i det här extraordinära läget.

Det är också viktigt för EU:s återhämtning att kommissionen tydligt säger att man vill säkerställa den inre marknads funktion, att man vill främja handel och att återhämtningen ska vara hållbar.

Det kommer även att bli en revidering av den industripolitiska strategin i ljuset av pandemin. Det råder ingen tvekan om att EU:s konkurrenskraft behöver stärkas genom öppen handel, genom en väl fungerande inre marknad och genom det fokus på en grön och digital omställning som vi har bestämt.

Det finns flera förslag som vi ser som särskilt viktiga och som ligger inom ramen för regeringens egna EU-prioriteringar och den strategiska dagordning som Europeiska rådet har ställt sig bakom. Det handlar bland annat om initiativ inom ramen för den europeiska gröna given. Det handlar om stora satsningar på miljö- och klimatfrågor.

Det är viktigt att EU har en hög ambition när det gäller de digitala frågorna med konkreta mål för 2030. EU kan bidra, tror vi, med att stödja innovation, utveckling av 5G- och 6G-näten och främja ett större utbyte av data, både inom EU och globalt.

Med tanke på de utmaningar vi står inför i olika delar av världen delar vi kommissionens syn på att det är nödvändigt att stå upp för en regelbaserad världsordning och för det multilaterala samarbetet. EU ska vara en stark röst för fred, demokrati och mänskliga rättigheter, inte minst för att motverka antidemokratiska krafter.

När det gäller den kommande handlingsplanen för genomförandet av pelaren för sociala rättigheter, vars syfte är att främja en positiv utveckling i medlemsstaterna och en uppgående social konvergens inom EU, är det främst genom den europeiska termen som pelaren bör genomföras. Nationell kompetens ska också respekteras.

Liksom tidigare kommer förstås varje enskilt initiativ att presenteras från kommissionen. Det får då bedömas och beredas på sina egna meriter.

Jag och mina kollegor i regeringen kommer att få anledning att återkomma till riksdagen allteftersom de enskilda initiativen har presenterats och analyserats i Regeringskansliet.

2020/21:14
13 november

Anf. 122 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Ordförande! Tack, statsrådet, för genomgången!

Jag skulle vilja hänvisa till en avvikande mening som vi har lagt fram i arbetsmarknadsutskottet när det gäller ett yttrande till utrikesutskottet. Utrikesutskottet hade bara information. Därför skulle jag vilja hänvisa till det.

Det handlar om den del som berör den sociala pelaren. Vi varnade redan 2017 för att det skulle leda till att kompetensfördelningen mellan EU och medlemsländerna urholkas. Mot bakgrund av det skriver vi också att handlingsplanen för genomförande av den sociala pelaren inte bör vara en prioriterad del i kommissionens arbetsprogram för 2021. EU-kommissionen behöver ta ett steg tillbaka på det socialpolitiska området och i stället fokusera på den ekonomiska återhämtningen efter coronakrisen.

Det är ett litet utdrag av det vi har skrivit i den avvikande meningen.

Anf. 123 JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Jag instämmer egentligen i mycket av det som prioriteras i den svenska ståndpunkten och av statsrådet. Sverige har en viktig roll att spela här. Arbetsprogrammet fokuserar inte riktigt i alla delar på rätt frågor, till exempel handelsfrågor, konkurrensfrågor och digitalisering. Det jag möjligtvis saknar i statsrådets dragning var att nämna och lyfta upp också AI, som är och kommer att vara en viktig del. Där måste Europa ta ett steg framåt.

Jag skulle vilja ansluta mig till det Désirée Pethrus förde fram om meningen när det gäller den sociala pelaren. Jag har egentligen ingenting emot själva meningen. Men det är känt att Moderaterna under lång tid har varit motståndare till detta. Vår poäng har hela tiden varit att det finns stora risker.

Det är som sagt inget fel på ståndpunkten. Men jag tror inte att det kommer att bli på det viset, det vill säga rekommendationer inom ramen för den europeiska terminen, utan det finns stor risk att det blir direktiv eller annan lagstiftning.

Jag vill tillägga att min oro är att det här är fel fokus för EU. Det finns en risk att Sverige, som har varit med och drivit fram den sociala pelaren, nu måste engagera sig mycket i att motarbeta en del. Det skulle skada vårt förtroende inom EU. Det är jag lite orolig för.

Med det sagt vill jag ansluta mig till Désirée Pethrus avvikande ståndpunkt.

Anf. 124 ANNIKA QARLSSON (C):

Ordförande! Tack, statsrådet, för genomgången!

Vi ansluter också till den avvikande ståndpunkten. Vi hade ett yttrande från arbetsmarknadsutskottet till utrikesutskottets hantering. Den följer vi upp.

I en av meningarna står det att nationell kompetens respekteras. Nu kommer ett antal frågor upp, förslag som minimilöner och lagreglerade löner. Lönetransparens är också på gång. Det finns alltså ett antal frågor

som har väckts med anledning av den sociala pelaren, och där kvarstår vår kritik om att det riskerar att fördärva sådant som har fungerat bättre utan lagreglering. En enad partsrörelse på båda sidor står bakom hållningen att detta inte får genomföras på sådant sätt att det fördärvar den svenska partsmodellen.

Vi delar denna oro, och vi står också bakom den avvikande ståndpunkt som vi hade tillsammans med Kristdemokraterna och Moderaterna i arbetsmarknadsutskottet.

I andra delar finns det oerhört mycket som är väldigt viktigt att vi förstärker. Sverige har legat på och drivit på där. Det handlar om delen om öppen handel och en väl fungerande inre marknad. Vi såg ju vad som hände i våras. Detta välkomnar vi i stället, och vi tycker att det är bra att detta sker.

Anf. 125 LUDVIG ASPLING (SD):

Jag vill hänvisa till våra avvikande meningar på de yttranden som har inkommit eller som kommer att inkomma till utrikesutskottet.

Anf. 126 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Först vill jag svara på det som Désirée Pethrus framförde apropå att urholka kompetensfördelning. Det finns ingenting i dessa 20 principer som talar om att man ska ändra kompetensfördelningen mellan vad institutionerna i EU och vad de nationella beslutsfattarna ska bestämma. Jag vill bestrida att något sådant finns.

Jag uppskattar att Jessika Roswall säger att det inte är något fel på ståndpunkten. Det är också den linje som vi driver. När det gäller till exempel förslaget om minimilön vet hela EU-nämnden att detta är något som vi med gemensamma krafter har motsatt oss. Nu ligger ett direktivförslag på bordet, och det kommer att hanteras i vanlig ordning. Vi kommer naturligtvis att uppskatta om vi kan vara helt säkra på att vi får ett undantag för vårt eget land, eftersom vi har en kollektivavtalsmodell här och sätter löner helt utan ingripande från vare sig statsmakterna eller Europeiska unionen. Så ska det förbli i framtiden. Det ska vi naturligtvis arbeta för in i det sista.

Jag kan hålla med Jessika Roswall om att en av de stora frågor som vi ska hantera är artificiell intelligens. Kommissionen kommer säkert gå in på det i sitt arbete under de närmaste åren. Det här är en kraftkälla, om man får kalla det så, i utvecklandet av det moderna samhället. Detta måste vi hantera på ett ansvarsfullt sätt, eftersom det ju finns både risker och oerhörda fördelar med det här.

Anf. 127 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning. Det finns en gemensam avvikande ståndpunkt från Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna. Vidare har Ludvig Aspling från Sverigedemokraterna framfört kommande avvikande ståndpunkter som ska framföras i utrikesutskottet. Vi har inte riktigt kunnat ta del av dem. Jag tar mig därför friheten att konstatera att Ludvig Aspling har nämnt dem, men vi kan inte ta hänsyn till dem.

Hade Sverigedemokraterna ytterligare en avvikande mening?

Anf. 128 LUDVIG ASPLING (SD):

Vi hade en även en avvikande mening i arbetsmarknadsutskottet, men jag är lite osäker på vilka utskott som har skickat ut de avvikande meningarna, det vill säga vilka utskott som hade yttrat sig. Jag ville därför bara flagga för att vi sannolikt har avvikande meningar i ett flertal utskott, men jag är osäker på om de har kommit in eller inte.

Anf. 129 ORDFÖRANDEN:

Vi noterar att det finns en oliklydande avvikande ståndpunkt från Sverigedemokraterna i arbetsmarknadsutskottet. Med detta konstaterar jag att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 9, Europeiska terminen 2021 – vägkartan.

Anf. 130 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Herr ordförande! Det här är en informationspunkt. Vi förväntar oss att det nuvarande tyska och det inkommande portugisiska ordförandeskapet tillsammans kommer att presentera en färdplan, ett slags planeringsöversikt, över hur man har tänkt sig genomförandet av den europeiska terminen 2021. Nämnden har kanske tagit del av färdplanen. Jag har inte för avsikt att göra några kommentarer under mötet.

Anf. 131 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen.

Vi går vidare till dagordningspunkt 10, Övriga frågor. Har statsrådet något att tillägga där?

Anf. 132 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Ordförande! Nej, jag tycker att det räcker bra så här.

Anf. 133 ORDFÖRANDEN:

Det var klokt och klarsynt. Vi har haft ett långt sammanträde. Jag tackar statsrådet Dahlgren för närvaron vid dagens sammanträde i EU-nämnden och tillönskar honom en trevlig helg.

Anf. 134 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Tack detsamma!

§ 8 Jordbruk och fiske
Statsrådet Jennie Nilsson (deltar via Skype)
Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för jordbruk och fiske den 19–20 oktober 2020
Information och samråd inför videomöte den 16 november 2020

Anf. 135 ORDFÖRANDEN:

Nu har vi med landsbygdsminister Jennie Nilsson på bild och ljud. Välkommen till dagens sammanträde i EU-nämnden! Vi börjar som sig bör: Finns det något att återrapportera från mötet i rådet den 19–20 oktober 2020?

Anf. 136 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Vi har som vanligt skickat ut en rapport och kan svara på frågor om det finns några sådana.

Anf. 137 ORDFÖRANDEN:

Protokollet är inte hemligt, så det har alla fått. Ingen har begärt ordet. Vi går vidare till information och samråd inför videomötet den 16 november och börjar med dagordningspunkt 1, Situationen på jordbruksmarknaden. Det är både information och diskussion i en återkommande fråga.

Anf. 138 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Ordförande! På den informella videokonferensen kommer marknadsituationen att behandlas. Detta är en återkommande punkt där kommissionen väntas informera om den aktuella marknadsituationen för jordbruksprodukter. Det följs av en diskussion mellan medlemsstaterna.

Under året har marknaden för samtliga jordbruksprodukter påverkats av covid-19. Inte minst har efterfrågan från hotell- och restaurangbranschen sjunkit kraftigt. För vissa produkter har detta vägt upp av ökad försäljning i dagligvaruhandeln medan andra varor har drabbats hårt. Det senare gäller inte minst sådant som främst konsumeras på restaurang samt dyrare produkter. I Sverige har dock priserna på kött ökat jämfört med förra året, medan de har sjunkit inom EU.

Även om situationen just nu är stabil finns viss oro på marknaden inför nya eller förlängda restriktioner till följd av covid-19. Vidare finns naturligtvis många frågetecken och osäkerhet rörande brexit. Det kan därför förväntas att några medlemsstater kommer att be kommissionen att vidta olika stödåtgärder för att stötta producenterna. Det kan handla om privat lagring, offentlig inventering eller andra stödåtgärder.

Det bör nämnas att kommissionen har givits mandat att inom ramen för befintligt regelverk införa ett stort antal åtgärder, och det är således inget som beslutas av rådet. Sådana frågor kommer ändå upp för att medlemsstaterna vill sätta tryck på kommissionen att agera.

Regeringen förordar som tidigare en fortsatt marknadsorientering av den gemensamma jordbrukspolitiken. Regeringen ser också positivt på att kommissionen med jämna mellanrum informerar om utvecklingen på marknaden.

Anf. 139 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 2, Övriga frågor. Vi börjar med dagordningspunkt 2 a, Matsvinn, som är en informationspunkt.

Anf. 140 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Ordförande! Rådet antog i juni 2016 rådsslutsatser om arbetet i EU för att minska matsvinnet i alla led i livsmedelskedjan, från produktion till konsumtion. Tyskland vill nu under sitt ordförandeskap stämma av hur arbetet med de olika åtagandena i rådsslutsatserna fortlöper i medlemsstaterna.

För att kunna göra en samlad bedömning av vilka framsteg som har gjorts sedan 2016 ombad det tyska ordförandeskapet i somras alla medlemsländer att fylla i en enkät. Under videokonferensen kommer ordförandeskapet tillsammans med kommissionen att redovisa den samlade bedömningen av framsteg som gjorts i genomförandet av rådsslutsatserna. Bedömningen av framsteg kommer att göras med utgångspunkt från medlemsländernas enkätsvar och gäller både medlemsländerna och kommissionen.

Anf. 141 ORDFÖRANDEN:

Vi noterar och tackar för informationen.

Vi går vidare till dagordningspunkt 2 b, Konferens om från jord till bord-strategin.

Anf. 142 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Ordförande! Kommissionen kommer att informera om den digitala konferens som man arrangerade den 15–16 oktober om från jord till bord-strategin. Konferensen var avsedd som en dialog om hur livsmedelskedjan från jord till bord kan bli ett hållbart livsmedelssystem, hur jord till bord-strategin kan kopplas till arbetet med kommissionens gröna giv samt hur det ska genomföras i praktiken.

Det är tänkt att konferensen ska vara årligen återkommande. Den var öppen för deltagande från hela livsmedelssystemet. Det fanns även möjligheter till interaktivt deltagande. Generellt välkomnades strategin, och olika intressenter meddelade sitt engagemang för arbetet med hållbara livsmedelssystem.

Anf. 143 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för och noterar informationen.

Vi går vidare till dagordningspunkt 2 c, Förberedelser av FN:s toppmöte om livsmedelssystem.

Anf. 144 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Ordförande! Ordförandeskapet avser att informera om FN:s kommande toppmöte om livsmedelssystem som äger rum hösten 2021. Frågan om hållbara livsmedelssystem är av stor vikt för Sverige, och det är en viktig del för genomförandet av Agenda 2030. Regeringen

välkomnar toppmötet som vi ser som angeläget för att transformera globala livsmedelssystem.

Sverige håller en hög profil globalt när det gäller såväl livsmedelsfrågor som klimat, global hälsa och jämställdhet. Ett svenskt engagemang i FSS ligger i linje med detta, och regeringen avser därför att vara en aktiv part i såväl förberedelsearbetet som under mötet.

Anf. 145 ORDFÖRANDEN:

Vi går vidare till dagordningspunkt 2 d, Perspektiv på EU:s skogsrelaterade frågor och EU:s skogsstrategi efter 2020.

Anf. 146 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Ordförande! Låt mig börja med att säga att jag förstår om hanteringen av frågan har varit lite förvirrande. Eftersom det är ett videomöte kan det som ni vet inte fattas några beslut vid själva mötet. Därför behövde rådsslutsatserna godkännas skriftligt. Det tyska ordförandeskapet valde ett sista svarsdatum före dagens datum. Vi har alltså redan haft ett skriftligt samråd med EU-nämnden om dessa rådsslutsatser.

Glädjande nog kunde jag konstatera att det fanns stöd för regeringens föreslagna ståndpunkt att ställa sig bakom slutsatserna. Låt mig ändå ta tillfället i akt att nämna några av anledningarna till att regeringen är positiv till slutsatserna.

Kommissionen jobbar just nu med att ta fram EU:s kommande skogsstrategi för tiden efter 2020. Rådsslutsatserna ska ses som ett medskick från rådet till kommissionen i arbetet. Regeringen anser att de framförhandlade rådsslutsatserna är välbalanserade och ligger i linje med svenska prioriteringar och ståndpunkter. Låt mig ta några exempel.

Rådet understryker i slutsatserna att skogsstrategin utgår ifrån existerande definitioner av hållbart skogsbruk. Rådsslutsatserna skickar också en tydlig signal om att den kommande skogsstrategin bör betona och lyfta fram skogens mångsidighet. Frågan om jämbördighet i förhållande till andra strategier är viktig. Rådsslutsatserna skickar en signal om detta, och det är nu upp till kommissionen att svara på denna begäran.

Regeringen kommer att fortsätta verka för att EU:s skogsstrategi efter 2020 ska vara jämbördig med och av samma relevans som andra EU-strategier, särskilt EU:s strategi om biologisk mångfald, bioekonomi samt klimatanpassning.

Det har bitvis varit svåra förhandlingar, inte minst vad gäller skrivningar om befogenhetsfördelningen. Sverige har varit pådrivande för att rådet i slutsatserna ska slå vakt om och upprepa tidigare skrivningar kring detta. Syftet har varit och är att värna det nationella självbestämmandet i de skogliga frågorna.

Skrivningarna stod dock inte oemotsagda. Vi vet att kommissionen och även vissa andra medlemsstater inte delar Sveriges syn i frågan. Det är därför extra viktigt att skrivningarna finns med. Det skickar en tydlig och viktig politisk signal, inte minst till kommissionen.

Anf. 147 ORDFÖRANDEN:

Två ledamöter har nu begärt ordet. Timmen börjar bli sen, och jag noterar att detta är ett informationsärende och nämner begreppet ”kompletterande mervärde” igen.

Anf. 148 JOHN WIDEGREN (M):

Ordförande! Tack, statsrådet, för föredragningen!

Jag ska absolut inte förlänga mötet, och jag tycker att det, precis som ministern säger, är en viktig signal att rådsslutsatserna nu kommer. Det sätter lite press på kommissionen på många bra sätt.

Vi tycker att rådsslutsatserna i mångt och mycket var bra, och jag tycker att regeringen har gjort ett bra jobb och fått igenom många saker.

Det som vi gång på gång lyfter upp i skogsfrågan är det nationella självbestämmandet. Där vill jag ändå från Moderaternas sida uttrycka en stor oro. Vi känner mer och mer att det nationella självbestämmandet är på glid när det gäller skogen och EU-frågorna. Jag tycker att det är viktigt att skicka med landsbygdsministern detta: Vi är oroliga för det nationella självbestämmandet. Vi ser nu diverse olika EU-strategier som är inne och petar mer och mer i hur vi ska sköta och ta hand om våra skogar.

Det var ett medskick till ministern. Annars tycker jag att det är ett bra jobb av ministern.

Anf. 149 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Ordförande! Jag kan skriva under mycket av det som John Widegren sa. Rådsslutsatserna är bra och väl balanserade. Det här är ju skrivningar som vi har processat tidigare.

Dock har jag samma bekymmer som John nämner när det gäller just det nationella självbestämmandet. Vi ser inte minst hur vi får signaler kring strategin för biologisk mångfald. Man pratar om skydd av dessa 30 procent men även om strikt skydd av 10 procent, alltså en tiondel av Sveriges yta. Det bekymrar mig väldigt.

Även jag vill därför komma med detta medskick till landsbygdsministern: Här måste Sverige göra allt som står i vår makt. Jag förväntar mig att dessa frågor kommer till EU-nämnden så att vi får processa och vidare göra tydliga medskick. Detta är något som absolut bekymrar även Kristdemokraterna.

Anf. 150 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Det är uppenbart att vi har olika ingångar i det här, även om vi tycks vara relativt överens om att rådsslutsatserna är bra.

Från Vänsterpartiets sida har vi ändå spelat in att vi tycker att den biologiska mångfalden måste vara överordnad även denna skogsstrategi, vilket vi tycker är ganska vagt i underlaget.

Anf. 151 STAFFAN EKLÖF (SD):

Herr ordförande! Tack, ministern, för föredragningar! Jag vill bara för Sverigedemokraternas räkning instämma i vad Moderaterna och Kristdemokraterna har sagt här tidigare.

Jag vill också lyfta upp en fråga som inte finns med på dagordningen. Jag undrar om man kan ta upp den till diskussion. Det handlar om ett brev till rådet från fem medlemsstater, ett sent utskickat material. Kan vi ta det under en senare punkt?

Anf. 152 ORDFÖRANDEN:

Det här är ett informationsärende, och vi kommer inte att ha några senare punkter. Det finns inte några sådana inplanerade.

Anf. 153 STAFFAN EKLÖF (SD):

Kan jag resa frågan nu, under denna punkt?

Anf. 154 ORDFÖRANDEN:

Vi väntar ett tag med det. Jag ber dig återkomma, Staffan, och landsbygdsministern får ge en kommentar först.

Anf. 155 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Tack för frågorna och medskicken! Jag kan konstatera att det i huvudsak finns en ganska stor samsyn i de här frågorna.

Skogen är viktig. Den är viktig både utifrån ett jobb- och tillväxtperspektiv i Sverige och utifrån att den måste bidra på ett konstruktivt och bra sätt i klimat- och miljöarbetet. Det vi fäster stor vikt vid är att vi ska ha en välbalanserad, samlad och bra politik på området. Ingångsvärdet i de här förhandlingarna har handlat om att skapa goda förutsättningar för skogsstrategin på samma sätt som för andra strategier.

Jag noterar mest det som sägs i sammanhanget och konstaterar att jag tycker att det är en styrka att vi ändå har en så stor samstämmighet internt. Det gör det lättare för oss att bli lyssnade på i Bryssel i de här frågorna.

Anf. 156 ORDFÖRANDEN:

Sedan var det frågan om det här working paper som delades ut i går kväll. Kan landsbygdsministern kommentera också detta i enlighet med Staffan Eklöfs fråga?

Anf. 157 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Han får precisera vilket working paper det gäller. Jag är inte riktigt med här, för just på den här punkten och under den övriga frågan finns det såvitt jag vet inget working paper. Det är i så fall någonting jag inte har snappat upp. Kan Staffan Eklöf förtydliga vad det är för working paper han talar om?

Anf. 158 STAFFAN EKLÖF (SD):

Jag syftar på brevet till rådet från fem medlemsstater angående handelsavtal mellan EU och Mercosurländerna. I detta brev tar de här medlemsstaterna upp farhågor för att avtalet möjliggör för sydamerikanska länder att konkurrera ut produkter från EU:s lantbrukare genom lägre miljökrav. Dessa fem stater menar att det finns en risk för det.

Jag vill höra hur ministern ser på detta. Ser även ministern en sådan fara, och har hon några eventuella andra kommentarer?

Anf. 159 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Herr ordförande! Det har kommit in två noter, eller hur man säger, som inte är förberedda inför mötet, som flaggar för att enskilda medlemsstater vill ta upp och informera om olika frågor.

Det handlar dels om skrivelsen kopplad till att Österrike har flaggat för att man vill lyfta upp och informera om sin syn på Mercosurförhandlingarna, dels om att Danmark har informerat om att man vill ge en lägesinformation kring minkar och covid-19-situationen i Danmark. Båda dessa kommer det att lämnas information om.

Jag börjar med Mercosur, eftersom Staffan Eklöf lyfte upp den frågan. Jag kan bara konstatera att Österrike har begärt att frihandelsavtalet med Mercosur ska tas upp som en övrig fråga. Det beror på att Österrike är oroligt för importkonkurrensens negativa påverkan på EU:s känsliga sektorer. Därmed vill man lyfta fram ett antal olika frågor.

Vi har förståelse för de farhågor som Österrike ger uttryck för. Det finns uppenbara frågor som EU och Mercosurländerna behöver arbeta vidare med, bland annat givetvis en hållbar skogs- och jordbruksproduktion.

Regeringen ser dock fortfarande positivt på att ett avtal kommer att gynna regionernas ekonomiska utveckling, tillväxt och sysselsättning och att ett avtal är av stor strategisk betydelse eftersom det skulle knyta EU och Mercosurs länder närmare varandra.

Vi har också sett betydelsen av en öppen handel under pandemin, och det är viktigt och bra med många handelspartner.

När det gäller processen framåt pågår juridisk granskning av avtalet som sedan ska översättas. Det innebär att avtalet troligtvis kommer upp för diskussion i EU först före nästa sommar. I det läget kommer ni givetvis att få mer information om regeringens syn på avtalet. Frågan kommer att komma tillbaka till både MjU och EU-nämnden.

Ska jag säga någonting kort också om minkarna i det här sammanhanget?

Anf. 160 ORDFÖRANDEN:

Vänta ett ögonblick med det. Vi återkommer till minkarna i slutet av mötet.

Anf. 161 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Eftersom Mercosur kom upp i diskussionen vill jag påminna om att Vänsterpartiet är väldigt negativt till handelsavtalet så som det ser ut nu vad gäller situationen för småbrukarna i regionen. Det finns också mycket i detta papper från EU:s medlemsstater som anknyter till det som Vänsterpartiet tycker. Jag vill säga det, även om det här i huvudsak är en näringslivsfråga.

Anf. 162 ORDFÖRANDEN:

Vi noterar i chatten att Staffan Eklöf tackar landsbygdsministern för svaret.

Vi går över till punkten Lägesuppdatering om mink och covid-19 i Danmark.

Anf. 163 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Ordförande! Danmark kommer som en övrig punkt på dagordningen att informera om läget kring smittan av covid-19 på danska minkfarmar.

Danmark har sedan i juli haft flera utbrott av smitta på minkfarmar, och den 4 november gick den danska regeringen ut med information om att man hade hittat en ny mutation av viruset. Mutationen innebär inte en ökad risk för människor, men en del visade sig vara sämre på antikroppar – något som man misstänker eventuellt skulle kunna effekten av potentiella vacciner.

Man har även gått ut med information om att alla danska minskar ska avlivas och att det är förbjudet att föda upp nya minskar under 2021. Danmark menar att även om den nya upptäckten är oroande visar den också på att den danska satsningen på testning och viruskartläggning har lett till att man har kunnat vidta konkreta åtgärder.

Jag kan också konstatera att man har haft en del betydande problem med att hantera lagstiftning och annat och med att hitta lagrum för detta i Danmark, så jag tänker att man har ett stort intresse av att informera om exakt var man ligger i frågan på måndag.

Anf. 164 MARIA GARDFJELL (MP):

Jag vill inleda med att säga att det var väldigt bra att vi fick diskutera den här frågan på miljö- och jordbruksutskottet i går.

Det är oerhört bra att Danmark tar allvarligt på situationen och agerar kraftfullt, för det är en oroväckande fråga när det finns ett hot mot att vaccinerna ska kunna fungera tillfredsställande i framtiden. Det här är naturligtvis bra information.

I miljö- och jordbruksutskottet i går fick vi ny information. Den europeiska smittskyddsmyndigheten ECDC har kommit med sin riskvärdering av covid-19 på minskar. De lyfter tydligt upp vikten av arbetarskydd på minkfarmarna och tar upp risken för språkbarriärer då det är vanligt med säsongarbetare inom just minknäringen.

ECDC ser också pälsning, alltså avlivning av djur för att få päls, på infekterade farmer som en hög risk för de anställda. Man anser att avlivning och destruktion av pälsen ska övervägas. Detta att man ser att destruktion av pälsarna ska övervägas är lite ny information eftersom man ser att även de färskas pälsarna kan bära smitta. Det här är en väldigt viktig arbetarskyddsfråga, och rapporten och riskvärderingen är viktiga att bära med sig i det fortsatta arbetet.

Anf. 165 NINA LUNDSTRÖM (L):

Jag har en fråga som rör påverkan. Det handlar inte om export utan om införsel av avelsdjur och valpar. Där vill jag göra ett medskick.

Vad jag förstår av gårdagens information i miljö- och jordbruksutskottet är det en införselfråga på grund av att det handlar om EU:s inre marknad. Men jag skulle ändå vilja göra ett medskick om att jag tycker att detta är en viktig fråga att överväga med tanke på hur man ser på eventuell smittspridning från valpar längre fram. Jag förstår också att det inte går att ha begränsningar i fråga om detta vad gäller införsel till tomma besättningar, det vill säga djurstallar där man inte har några djur i dag.

Därför skulle jag vilja ha en kommentar om detta är en fråga som kan tänkas komma upp, och i så fall på vilket sätt EU:s medlemsländer kan se

till att vidta åtgärder för att även långsiktigt motverka att vi får en fortsatt spridning av pandemin.

2020/21:14
13 november

Anf. 166 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Herr ordförande! Jag tackar för frågorna. På ett övergripande plan kan jag konstatera att detta givetvis är en fråga som vi följer mycket noga och som vi tar mycket allvarligt på. Prioriteringen i denna fråga, precis som i alla andra covid-19-relaterade frågor, är att säkerställa människors och djurs liv och hälsa.

Vi har haft dialog med berörda expertmyndigheter, inklusive Arbetsmiljöverket givet den fråga som Maria Gardfjell ställde, sedan det första smittutbrottet på en minkfarm kom i Nederländerna, tror jag, strax före sommaren. Min bedömning är att detta givetvis är en viktig aspekt som måste beaktas i detta sammanhang.

Jag tänker inte gå in på detaljerna. Men Arbetsmiljöverket följer givetvis ECDC:s rekommendationer och ser över detta. Det är en pågående diskussion i Sverige vilka krav som ska ställas i hanteringen och i processen med avlivning. Även om minkarna avlivas i förebyggande syfte får man utgå från att det finns smitta. Oavsett hur detta görs är det alltså en process som behöver göras på ett säkert och ordnat sätt.

När det gäller Nina Lundströms fråga om införsel- och exportregleringar kopplade till avelsdjur och valpar är det lite svårt att sitta exakt vad som kan komma fram på mötet på måndag. Jag tror att detta i första hand kommer att betraktas som en information om det aktuella läget här och nu utifrån den danska situationen, som också är ganska uppspelad internationellt. Men jag delar Nina Lundströms synpunkt att vi självklart måste säkerställa att vi kan hantera detta på ett smittskyddssäkert sätt i alla delar av processen i denna näring, även den del som handlar om eventuell införsel av avelsdjur och valpar. Det är lite för tidigt att exakt säga vad man tror kommer att hända. Det är många länder som vidtar olika typer av åtgärder på detta område nu. Vi följer detta mycket noga. Det är en mycket viktig fråga. Om det kommer saker och ting som ska hanteras på EU-nivå återkommer jag till miljö- och jordbruksutskottet och EU-nämnden med information när vi har den.

Anf. 167 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar landsbygdsminister Nilsson för detta och tillönskar henne och hennes medarbetare en trevlig helg.

Anf. 168 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Tack detsamma!

Innehållsförteckning

§ 1 Fråga om medgivande till deltagande på distans	1
.....	1
Anf. 1 ORDFÖRANDEN.....	1
§ 2 Konkurrenskraft – inre marknad och industri	2
.....	2
Anf. 2 ORDFÖRANDEN.....	2
Anf. 3 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	2
Anf. 4 ORDFÖRANDEN.....	2
Anf. 5 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	2
Anf. 6 ORDFÖRANDEN.....	2
Anf. 7 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	2
Anf. 8 ORDFÖRANDEN.....	3
Anf. 9 LOTTA OLSSON (M).....	3
Anf. 10 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	4
Anf. 11 ANNIKA QARLSSON (C).....	4
Anf. 12 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	4
Anf. 13 LOTTA OLSSON (M).....	5
Anf. 14 AMANDA PALMSTIERNA (MP).....	5
Anf. 15 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	5
Anf. 16 ORDFÖRANDEN.....	6
Anf. 17 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	6
Anf. 18 ORDFÖRANDEN.....	6
Anf. 19 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	6
Anf. 20 ORDFÖRANDEN.....	6
Anf. 21 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	7
Anf. 22 ORDFÖRANDEN.....	7
Anf. 23 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	7
Anf. 24 ORDFÖRANDEN.....	7
§ 3 Konkurrenskraft – rymd	8
.....	8
Anf. 25 ORDFÖRANDEN.....	8
Anf. 26 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S).....	8
Anf. 27 ANNIKA QARLSSON (C).....	9
Anf. 28 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S).....	9
Anf. 29 ORDFÖRANDEN.....	9
Anf. 30 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S).....	9
Anf. 31 ORDFÖRANDEN.....	10
Anf. 32 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S).....	10
§ 4 Utrikes frågor – försvar	11
.....	11
Anf. 33 ORDFÖRANDEN.....	11
Anf. 34 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	11
Anf. 35 ORDFÖRANDEN.....	11
Anf. 36 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	11
Anf. 37 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	12
Anf. 38 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD).....	12
Anf. 39 ORDFÖRANDEN.....	12
Anf. 40 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD).....	12

Anf. 41	ORDFÖRANDEN	12
Anf. 42	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	12
Anf. 43	ILONA SZATMARI WALDAU (V)	13
Anf. 44	ALEXANDRA ANSTRELL (M)	13
Anf. 45	SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD)	13
Anf. 46	ANNIKA QARLSSON (C)	13
Anf. 47	ORDFÖRANDEN	14
Anf. 48	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	14
Anf. 49	ORDFÖRANDEN	14
Anf. 50	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	14
Anf. 51	ORDFÖRANDEN	14
Anf. 52	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	14
Anf. 53	ORDFÖRANDEN	15

§ 5 Utrikes frågor

.....		16
Anf. 54	ORDFÖRANDEN	16
Anf. 55	Utrikesminister ANN LINDE (S)	16
Anf. 56	ORDFÖRANDEN	16
Anf. 57	Utrikesminister ANN LINDE (S)	16
Anf. 58	ORDFÖRANDEN	16
Anf. 59	Utrikesminister ANN LINDE (S)	16
Anf. 60	ORDFÖRANDEN	18
Anf. 61	ANNIKA QARLSSON (C)	18
Anf. 62	HANS ROTHENBERG (M)	18
Anf. 63	Utrikesminister ANN LINDE (S)	18
Anf. 64	ORDFÖRANDEN	19
Anf. 65	Utrikesminister ANN LINDE (S)	19
Anf. 66	ILONA SZATMARI WALDAU (V)	20
Anf. 67	Utrikesminister ANN LINDE (S)	20
Anf. 68	ILONA SZATMARI WALDAU (V)	20
Anf. 69	Utrikesminister ANN LINDE (S)	20
Anf. 70	ORDFÖRANDEN	20
Anf. 71	Utrikesminister ANN LINDE (S)	20
Anf. 72	ORDFÖRANDEN	21

§ 6 Allmänna frågor

.....		22
Anf. 73	ORDFÖRANDEN	22
Anf. 74	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	22
Anf. 75	Utrikesminister ANN LINDE (S)	22
Anf. 76	ORDFÖRANDEN	24
Anf. 77	LUDVIG ASPLING (SD)	24
Anf. 78	DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	25
Anf. 79	Utrikesminister ANN LINDE (S)	25
Anf. 80	ORDFÖRANDEN	25
Anf. 81	Utrikesminister ANN LINDE (S)	25

§ 7 Allmänna frågor

.....		26
Anf. 82	ORDFÖRANDEN	26
Anf. 83	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	26
Anf. 84	ORDFÖRANDEN	26

Anf. 85	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	26
Anf. 86	ANNIKA QARLSSON (C)	27
Anf. 87	JESSIKA ROSWALL (M)	27
Anf. 88	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	27
Anf. 89	ORDFÖRANDEN	28
Anf. 90	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	28
Anf. 91	ANNIKA QARLSSON (C)	29
Anf. 92	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	29
Anf. 93	ORDFÖRANDEN	30
Anf. 94	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	30
Anf. 95	ORDFÖRANDEN	33
Anf. 96	ILONA SZATMARI WALDAU (V)	33
Anf. 97	DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	33
Anf. 98	ORDFÖRANDEN	34
Anf. 99	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	34
Anf. 100	ORDFÖRANDEN	34
Anf. 101	JESSIKA ROSWALL (M)	34
Anf. 102	AMANDA PALMSTIERNA (MP)	35
Anf. 103	ANNIKA QARLSSON (C)	35
Anf. 104	LUDVIG ASPLING (SD)	36
Anf. 105	ORDFÖRANDEN	36
Anf. 106	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	37
Anf. 107	ORDFÖRANDEN	37
Anf. 108	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	37
Anf. 109	ORDFÖRANDEN	39
Anf. 110	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	39
Anf. 111	ILONA SZATMARI WALDAU (V)	39
Anf. 112	AMANDA PALMSTIERNA (MP)	39
Anf. 113	JESSIKA ROSWALL (M)	40
Anf. 114	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	40
Anf. 115	ORDFÖRANDEN	40
Anf. 116	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	40
Anf. 117	ANNIKA QARLSSON (C)	41
Anf. 118	LUDVIG ASPLING (SD)	41
Anf. 119	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	41
Anf. 120	ORDFÖRANDEN	42
Anf. 121	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	42
Anf. 122	DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	43
Anf. 123	JESSIKA ROSWALL (M)	43
Anf. 124	ANNIKA QARLSSON (C)	43
Anf. 125	LUDVIG ASPLING (SD)	44
Anf. 126	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	44
Anf. 127	ORDFÖRANDEN	44
Anf. 128	LUDVIG ASPLING (SD)	45
Anf. 129	ORDFÖRANDEN	45
Anf. 130	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	45
Anf. 131	ORDFÖRANDEN	45
Anf. 132	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	45
Anf. 133	ORDFÖRANDEN	45
Anf. 134	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	45

.....	46
Anf. 135 ORDFÖRANDEN.....	46
Anf. 136 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	46
Anf. 137 ORDFÖRANDEN.....	46
Anf. 138 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	46
Anf. 139 ORDFÖRANDEN.....	47
Anf. 140 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	47
Anf. 141 ORDFÖRANDEN.....	47
Anf. 142 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	47
Anf. 143 ORDFÖRANDEN.....	47
Anf. 144 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	47
Anf. 145 ORDFÖRANDEN.....	48
Anf. 146 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	48
Anf. 147 ORDFÖRANDEN.....	48
Anf. 148 JOHN WIDEGREN (M).....	49
Anf. 149 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	49
Anf. 150 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	49
Anf. 151 STAFFAN EKLÖF (SD).....	49
Anf. 152 ORDFÖRANDEN.....	50
Anf. 153 STAFFAN EKLÖF (SD).....	50
Anf. 154 ORDFÖRANDEN.....	50
Anf. 155 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	50
Anf. 156 ORDFÖRANDEN.....	50
Anf. 157 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	50
Anf. 158 STAFFAN EKLÖF (SD).....	50
Anf. 159 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	50
Anf. 160 ORDFÖRANDEN.....	51
Anf. 161 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	51
Anf. 162 ORDFÖRANDEN.....	51
Anf. 163 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	51
Anf. 164 MARIA GARDFJELL (MP).....	52
Anf. 165 NINA LUNDSTRÖM (L).....	52
Anf. 166 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	53
Anf. 167 ORDFÖRANDEN.....	53
Anf. 168 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	53